

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ
ЧЕРНИШКА

chitanka.info

1

Старата лисица следеше всички движения на своето петмесечно лисиче и се преструваше, че спи.

Лисичето стоеше на пътеката, клекнало на задницата си. Ушите му, кадифеночерни и твърде големи за неговата малка глава, се изправяха от време на време да слушат крясъците на сойките долу в дъбовата гора. То стоеше там от обяд, когато слънцето огряваше цялото сечище — ту лягаше, ту ставаше, изплезваше езичето си и пъхтеше като кученце, загубило господаря си.

Лисицата продължаваше да лежи съвсем равнодушна към това. Очите ѝ бяха затворени, но през черните цепнатини прозираха жълто-зелените зеници. Слънчев лъч, промъкнал се между скалите, огряваше белия ѝ корем.

Допреди няколко дни тя беше майка на пет лисичета, които сега скитаха из прохода, прогонени от нея. Само това не искаше да се махне, макар да беше му дала да разбере, че неговото присъствие я дразни. Майчинските инстинкти я напуснаха. Отпадналото ѝ тяло започваше да тлъстее — лятната козина се скубеше, зимната растеше буйно, а отгънялата ѝ опашка се покриваше с нови сиво-жълтеникави косми.

По цял ден лисицата лежеше под скалите, из които зеленееше бръшлян, жълтееха се лишеи и преждевременно догаряше в огненочервени багри млада трепетлика. В края на лятото имаше обилна храна и всяка нощ лисицата ядеше до насита загнили и сладки диви круши, глогинки и грозде от дивите лози, чиито лозини оплитаха като възета клоните на дърветата. Понякога хващаше зайче, птица или мишка и се прибираще сутрин доволна и сита, измокрена от росата и обзета от леност и безразличие.

В тия следобедни часове тя се отдаваше на сладостна дрямка. Слънцето я стопляше, над смълчаните гори лягаше тишина, реката се пенеше в дъното на прохода и нейният равен рев я приспиваше. Ако на

пътечката не беше упоритото и глупаво лисиче, тя щеше да потъне в блажен сън.

Като му омръзна да стои на едно място, лисичето се повъртя с желание да се свие на кълбо, но щом обърна глава към майка си, нерешително тръгна към нея. Всичко в него молеше за прошка. Хубавите му очи, жълти като кехлибар, като че казваха: „Защо ме гониш и хапеш? Какво съм ти сторило?“

То се приближи тъй близо, че нейната миризма го изпълни с надежди. Може би тоя път майка му ще го приеме, без да изфучи отгоре му и без да го ухапе? Тогава ще легне до нея, да поиграе с опашката ѝ, както бе правило само преди няколко дни.

Почти уверено в това, то се приготви да близне дългата ѝ муцуна. В тоя миг лисицата скочи като пружина. Лисичето побягна. Козината на гърба му настръхна като четка. То се мъчеше да отбегне озъбената уста на майка си, която го хапеше и злобно фучеше. Гонитбата продължи из сечището и завърши до една голяма плоча, дето лисичето се търкулна безпомощно по гръб. Майка му се надвеси над него и като му показваше зъбите си, бели и тънки като шила, дълго време го гледа с горящи от омраза очи. Това означаваше:

„Да не си посмяло да идваш при мене! Тая гора е моя и никой от вас няма работа тук! Аз вече не съм ви майка и не ви познавам!“

Когато майка му се скри в сечището, лисичето стана и без да се отърси, умилно погледна скалите, дето беше се родило. Там му беше забранено да отива повече и то тръгна съкрушено към дъбовата гора в дъното на дола.

Беше женско и твърде дребно. Цветът на козината му бе сиво-чер с мътен, зеленикав оттенък, а бялата ивица под гушката и корема имаше сив, почти оловен цвят. Върхът на лисичата опашка е бял и заострен, особено у планинските лисици, но у него той беше тъп и лишен от бели косми. Така опашката му изглеждаше незавършена и къса. Но затова пък очите му бяха най-хубавите и изразителни лисичи очи. Те блестяха като седефени, когато светлината падаше право в зениците им, ту изглеждаха като направени от янтар, в чиято искряща бистрота се виждаха многобройни жички. Дори и сега те не бяха загубили своята бодра чистота. Пак изглеждаха хитри и весели, може би защото двете червеникави вежди под широкото изпъкнало чело и тънката, деликатно заострена муцунка засилваха тоя постоянен,

присъщ само на лисиците жизнерадостно-лукав израз. То ходеше със ситни безшумни стъпки, слагайки грациозно мъничките си черни лапи в една линия, а през това време цялото му тяло се полюляваше в ритъма на стъпките му, както се полюлява тънка гъвкава пръчка в ръката на вървящ човек.

Щом достигна високата гора, от дола, потънал в сянка, го лъхна хлад и миризма на влага. Гората бе изпълнена със слънчеви капки и сиви сенки. Лисичето чуваше басовото бръмчене на стършелци, които излитаха от хралупата на един дъб, лекото чукане на кълвач. От едно дърво изкряха сойка. Лисичето се сниши и легна, но беше късно — птицата го видя.

Тя изкряха още веднъж, той път уверено, и вече не млъкна. Крясъците ѝ като че бяха все едни и същи, все: „Кря-я-я! Кря-я-я!“, но за острия слух на лисичето това не бе така. То разбираше езика на сойките не по-зле, отколкото сойките се разбираха помежду си. Тия крясъци означаваха: „Лисица! Пазете се и елате насам!“

То се опита да се скрие и отмина навътре, но птицата прехвъркваше от дърво на дърво и не го изпускаше от погледа си. Каdifенолъскавата ѝ опашка постоянно трептеше, качулката на главата ѝ беше настръхнала. От насрещния бряг на дола се обади друга сойка. След нея ореховката изпълни мирната тишина с неприятния си глас, напомнящ кречетало.

Лисичето навлизаше все по-навътре из дола, но птиците го следваха от клон на клон, като сваляха от дъбовете желъди, които тупаха край него и го плашеха. Най-сетне то се скри от погледите на своите преследвачи и се потули зад едни дрян.

2

Докато се стъмни, лежа под дряна, свито на кълбо, защото в дола беше хладно.

Искаше да поспи, но споменът за майка му го измъчваше, непознати миризми и звуци го правеха неспокойно. Наблизо катерица плющеше с опашката си, в прохода трещяха талиги и бучаха камиони. Долът усилваше всички звуци и държеше лисичето нащрек.

През това време целият проход потъна в сянка. Само по върховете на отсрещните хълмове грееше слънце. По една стръмна поляна се свличаше стадо крави. Хлопатарите дрънчаха, животните се белееха като едри камъни, повлечени от порой. Настъпваше спокойна августовска вечер. Небето се избистри, хоризонтът порозовя и орелът, който нощуваше на скалистия връх насреща, закръжи край него.

Лисичето напусна леглото си и тръгна по същия път, отдето беше дошло. Зад дъбовата гора се намираха нивите. Там бе свикнало да лови мишки заедно с майка си и братчетата си.

Когато излезе на малката равнина, сламата по стърнищата започна да лъщи от светлината на звездите, а щурците засилиха своите концерти. Лисичето душеше край слоговете в очакване да чуе тихия писък на някоя мишка. В тия часове мишките скитаха из нивите да събират зимнина. Беше научило от майка си всички правила на тоя лов.

Зад един висок слог, обрасъл с тръни, то дочу лек шум и тутакси видя мишка. Тя изчезна между сламата в стърнището, прилична на кълбенце, което се търкулна и се изгуби в здрача. Лисичето разбра, че мишката го забеляза. Легна в слога, наостри уши и впи очи в стърнището.

Гората почерня и се издигна като стена. Острото със звезди небе откри дълбокия си свод. От дола подвижна сова, обезпокоен кос зачипка край гората.

Лисичето чакаше търпеливо. Мишката отново се появи. Тя прибягна към слога, изплашена от вика на совата. Лисичето скочи,

опашката му се развя във въздуха и мишлето изцвърка в лапите му...

Като го изяде, то се облиза и махна с опашка, както правят котките, когато са доволни и възбудени. После обдуши слога, откри мишата дупка и се опита да я разрови.

Земята беше суха и корава, но лисичето рови усърдно. Най-сетне достигна гнездото, постлано със сламки и мъх. В него лежах шест голи мишлета.

Лисичето ги изяде, без да бърза, скочи на слога и тръгна край него.

Слогът се чернееше сред бледите стърнища и завършваше с къпини — къдриви и черни.

Когато приближи къпините, във врата му се забиха зъбите на старата лисица. Лисичето се изскубна и хукна през нивите. Тоя път майка му го гонеше много по-яростно. Тя го застигаше и го хапеше жестоко. При всяко ухапване то изврецяваше и на свой ред се опитваше да я ухапе...

Това продължи и в сечището, под нивите, където лисичето се надяваше, че майка му ще го остави. Но старата лисица го прогони до самата река. За пръв път в своя живот то видя бляскавите шумящи води, които образуваха бързеи и вирове между едри камъни и лескови скали. Водата го смути, ала миризмата на гнилост и жабите, които наскочаха във водата, събудиха любопитството му.

Като облиза раните си, то тръгна срещу течението. От другата страна на реката се издигаше насипът на шосето. Лисичето често поглеждаше нататък, защото се боеше от това място. Край брега се мярна някаква сянка и върху лъскавата повърхност на реката се очерта силуетът на друга лисица.

Лисичето позна сестра си и поиска да отстъпи към гората, но сестра му го подгони по брега. Раната на врата го болеше, беше измъчено и съвсем не му се искаше да встъпи в нова борба. Като разбра, че ще бъде застигнато, хвърли се във водата, прецапа плиткия бързей и скочи на другия бряг. Сестра му го принуди да премине шосето и да избяга в гората над него.

То се озова на някаква пътечка, която лъкатушеше между ниски тръни и глогове. Клекна на пътечката и дрезгаво излая, сякаш се оплакваше от жестокостта на своите близки. Оттук се виждаше цялата насрещна страна на прохода — местността, където беше се родило,

тъмните гори, високите баири със стръмни долове и скали, над които трептяха звездите.

Пътечката го изведе на малка поляна, обрасла е папрат. Наоколо се носеше миризма на кози, пасли тук през деня. Някъде скачаше заек и то чуваше глухите тупания на лапите му. Таралеж шумеше наблизко, един лист трептеше от лекия нощен вятър.

То премина полянката, навлезе в друга гора и тръгна по някакъв път. Тук-там просветваха просеки, мяркаха се самотни високи дървета. Гората свърши внезапно и лисичето се озова на заоблен като бъчва хълм, обрасъл с хрусталаци и с висока жълта трева. Не се решаваше да отиде по-нататък, клекна в края на гората и огледа околността. В завоя на шосето светеха двата прозореца на кантона. Край каменното здание смътно се тъмнееха две пристройки.

Лисичето гледа дълго време осветените прозорци, сякаш се мъчеше да разбере какво означават тия светлини. Над самата му глава прелетя птица, измърка като котка и се изгуби в мрака. Прозорците привличаха неговото любопитство, защото му напомняха очите на непознат звяр. Оттам достигна човешки глас. Кантонерът Панталей Фокасинов високо гълчеше някого. После гласът му замлъкна, но след минутка отново се чу. Тоя път кантонерът запя:

— Е-ехе-е-е! Хе, хе, хе, хе, ехе-хе, хе-й!

Това бе някакво хоро, което той си тананикаше, когато се върнеше от кръчмата в близкото село.

Лисичето слушаше. Тия звуци не го плашеха. Но след като свърши кратката си песничка, Фокасинов започна да вика диво:

— У-у-у-у, де-де-де-де-ее!...

Заспалото ехо повтори и потрети страшния му вик. Кучешко джафкане завърши всичко това.

Лисичето се изплаши и на свой ред изклявка. То провеси опашка и тръгна към гората, отдето беше дошло. В тоя миг от хълма с крясък се разхвърчаха някакви птици. Една от тях кацна в края на гората и лисичето видя как птицата се притаи и притисна към земята.

Не смееше да мръдне, да не я подплаши. После запълзя. Достигна една падина, но когато я пропълзя и отново видя птицата, разстоянието се оказа много голямо. Тогава реши да чака с надежда, че тя ще се придвижи и ще му се удаде да я хване.

Зад нацърбените върхове на прохода се появи непълната месечина. Голите хълмове, обрасли с трева, се жълтнаха. Откриха се техните сипеи като черни рани. Под мътната светлина на месеца се бялна събраната над реката мъгла. Гърбът на птицата лъсна и сега лисичето виждаше окото ѝ.

Изведнъж без видима причина птицата отлетя към хълма, отдето беше дошла. Лисичето трепна и уплашено се озърна.

Зад него стоеше голям лисугер. Той махна с великолепната си опашка и приятелски подуши муцунката му. Очите му бяха пълни с весели пламъци.

Лисичето се окуражи и на свой ред колебливо близна муцунката на лисугера. Тоя жест означаваше пълно покорство. И тъй като непознатият не прояви никаква враждебност, а продължаваше най-приятелски да го обдушва, лисичето се разнежи и се простря в краката му. Лисугерът облиза раната на врата му и това бе вече достатъчно зверчето да се изпълни с най-предани чувства. Те завършиха запознанството с весела игра. По-скоро играеше лисичето, а лисугерът търпеливо се отбраняваше. Но след минута, без да обръща внимание на лисичето, той се упъти към насрещния хълм. Лисичето го последва. Слязоха по стръмна пътечка и като обдушваха всеки храст, попаднаха на мястото, дето скалните яребици бяха нощували. Тук миризмата на птиците беше особено силна. Лисичето завря нос във високата трева. Опашката му се изправи и гръбнакът му се изкриви като кобилица...

Двамата обиколиха хълма, но от разпръснатото ято нямаше и следа.

Така се озоваха зад хълма, отдето се виждаше кантонът. Оттам все по-често кукуригаше петел. Едно петле, което се учеше да пее, му отговаряше с немощно гласче. Разсъмваше се и свраките зацъркаха по дърветата край шосето, а ятото врани, което нощуваше в скалите от другата страна на прохода, шумно обсъждаше някакъв важен въпрос.

Лисугерът поведе лисичето към постройките. Преминаха пустото шосе, заобиколиха овоцната градина и навлязоха в малкото сечище зад кантона. Оттук се виждаше северната стена на каменното здание, която нямаше прозорци. Само под стряхата блестеше като мътно око запрашено стъкло. Курникът бе до кочината, дето тихичко и колебливо квичеше огладнялото прасе. Към кантона водеше пътечка, посипана с пепел, опадали листа и всякаква смес. Там Фокасинов

изхвърляше боклука. Отстрани на пътеката беше дръвникът, а край него се тъмнееше грамада вършини.

Лисугерът тръгна към курника. Лисичето го последва. Един измачкан и пожълтял вестник ги изплаши и те го заобиколиха. Щом стигнаха до курника, лисугерът започна да лази. Лисичето пълзеше след него. Кокошата миризма бе събудила у него спомена за тия птици, които майка му довлечаше в дупката под скалите, и късата му неугледна опашка няколко пъти премете земята.

Курникът беше направен от пръти, на места изгнили, та Фокасинов бе запушил дупките с дъсчици и с ръждясали тенекии. Край една от тях зееше дупка. Лисичето пъкна муцуната си вътре и очите му се спряха на петела. Медночервените пера на птицата го поразиха. Петелът изкукурига и то усети топлия дъх на кокошките. Като натисна с глава тенекията, опита се да се вмъкне вътре, но тенекията не се поддаде.

В това време лисугерът бе при вратичката на курника. Лисичето го видя, че обдушва нещо пред себе си. То се приближи и усети непознатата миризма, но присъствието на птиците го накара да забрави всяка предпазливост. Поиска да се вмъкне през вратата, обаче лисугерът лежеше пред него и то не се решаваше да мине напред. Внезапно лисугерът се върна и блъсна една тенекия с муцуната си. Кокошките се разкудкудякаха. Петелът закрещя. Перушина и прах изпълниха вътрешността на курника и през пробитата стена излетяха две кокошки с петела. Лисичето скочи. Медночервената птица беше вече в лапите му, когато нещо го подхвана и силно го удари през врата. От удара то загуби съзнание, но скоро се свести и чу бесния лай на вързаното зад кантона куче и оглушителното крякане на изплашените кокошки.

То се опита да се измъкне от неумолимата хватка на капана и напрегна всичките си сили да се съпротивява на жестокото желязо. От вътрешността на кантона се понесе викът на Фокасинов:

— Дръж, Перко! Дръж! У-у-у-у, де-де-де-е-е!

Кучето се заливаше в лай, а Фокасинов продължаваше да го насърчава отвътре, докато обуваше панталона и риташе насам-натам под леглото да нахлуе гумените цървули, които снощи беше захвърлил неизвестно къде. Най-сетне ги намери, изскочи навън по риза, грабна една лопата, изправена до стената, и се затече към курника.

Щом съзря хванатата в капана лисица, нададе тържествуващ вик:
— Пипнах ли те, мръсна гадино! Ей сега ще ти одера кожухчето!

Той издигна лопатата и лисичето видя грозния блясък в очите му. Но Фокасинов се взря с подпухналите си очи в зверчето и бавно сне лопатата.

— Тъй — каза той, без да откъсва погледа си от него. — Виж каква била работата! Не си ти, батинка, не си! Ти си младичка и черничка, сякаш си се валяла в кюмюр. Оная е друга, съвсем друга. — И като се обърна към разтревожените кокошки, добави властнически:

— Успокой се, народе кокоши, твоят враг е вече в плен!

След това се опря на лопатата, сложи големия си палец на устните и се замисли. Очите му гледаха съсредоточено издъхващото лисиче.

— Да-а, не си ти — повтори той, без да махне палеца от устата си. — Оная е червена и едра. А твоите очички май-май угасват вече, батинка.

Той хвърли лопатата и се скри в постройката. Кучето продължаваше да лае, а кокошките още кудкудякаха из вършините, където бяха се заврели.

Лисичето наистина умираше. То почти не дишаше, езичето му бе изплезено и зъбите се впиваха в него — сигурен белег, че смъртта настъпва. Не усещаше нищо и не можеше да се съпротивява, когато Фокасинов завърза край врата му дебел и тежък синджир. Той стъпи върху пружината на капана, огъна я с тежестта на тялото си и измъкна лисичето, което остана да лежи проснато в краката му.

— Ба, ти като че предаде богу дух — каза той замислено. — Кой те караше да идваш тук? Сигур майка ти те е довела да те учи как се грабят кокошки. Нека сега да ти бере греха!

Той довлече лисичето до вършините и завърза края на синджира за едно сливово дърво.

Беше рано и по шосето нямаше никой. Сива пелена покриваше небето и скриваше изгрева. Денят щеше да бъде облачен, но въздухът бе топъл и земята, притихнала, изпущаше топлина, набрана през горещите летни дни. В такива утра, като гледаше безкрайните гори наоколо, от които не идваше нито един звук, и слушаше рева на реката, Фокасинов ставаше разсеян и тъжен. Щом се върна във варосаната стая на кантона, потънала в безпорядък, дълго се чеса по врата и в ума

му се въртяха най-различни мисли и спомени. От снощното посещение в кръчмата главата го болеше и нервите му не бяха в ред. Почти забравил за лисичето, той се залови да вади вода от кладенеца, след това се ми бавно и с наслада, да облекчи махмурлука. Дълго се плиска и сумтя и най-сетне, ободрен и с повдигнато самочувствие, започна да се бърше с една не дотам чиста кърпа и да тананика.

— Е — каза той развеселен, — добро утро, народе!

Това се отнасяше за кучето, кокошките, прасето и за шарения котарак, който се търкаше в краката му, изправил бялата си опашка.

Щом си облече куртката и сложи фуражката върху къдравата си глава, Фокасинов си спомни за лисичето и отиде да го види.

„Поне кожата му да одера, все ще струва някой и друг лев. Толкова пилета ми изядоха тия дяволи!“ — помисли си той.

Но лисичето не се виждаше на мястото, където го беше оставил. Фокасинов забеляза синджира, проследи с поглед неговия край и като надникна под вършините, видя своя пленник здрав и читав. Лисичето го гледаше, завряно под черните клони.

— Ох, котешка душо, ти възкръсна! — извика кантонерът.

Но след тоя изблик на радостна изненада Фокасинов се замисли:

— За какъв дявол си ми? Сега ще трябва да се грижа и за тебе. С какво ще те храня?

Той седна на дръвника, отдето можеше да гледа зверчето в очите, и тъй като беше дърдорко и философ, веднага се отдаде на словесно удоволствие.

— Е — каза той, — черничко такава, какво да те правя? Хубави очи имаш. Лукави, но симпатични... Черно си, черно... Чернишка! Ей че хубаво име ти измислих! Дори много хубаво... Ще те пощадя аз тебе. Някой от твоя хайдушки род ми изяде петнайсет пилета. И ти би ги изяло, ако ти паднат... Ами после, като пораснеш? Тогава трябва да те пусна на свобода. И тъй ще направя. Ще те опитомя, да, и ще те отуча да ядеш кокошки! Опит ще направя да облагородя характера ти. Да те убия аз вече не мога, Чернишке! Пощадих ли те веднъж, сърце не ми дава да те унищожа. Такова е човешкото сърце.

Той се удари в гърдите и продължи:

— Чудно е наистина, че не те цапнах с лопатата! Беля си взех; разбра се, че и ти с останалия народец ще тежиш на моята глава. На, ей

тук всички ми се качват най-безмилостно! — завърши Фокасинов, като сне фуражката и посочи темето си.

Лисичето го гледаше, без да мигне, трепвайки от време на време, когато кантонерът правеше някой енергичен жест. Слушаше внимателно и с готова за всичко решителност очакваше какво ще последва. Фокасинов внезапно стана, наложи фуражката и се върна в кантона замислен и разтъжен от собственото си красноречие.

След няколко минути той нахрани прасето, хвърли зърна на кокошките, които отбягваха вършините, дето се таеше вързаното лисиче, и като взе лопатата, тръгна да поправя канавките на шосето.

3

Първите два дни Чернишка прекара в непрекъснати опити да прегризе дебелия синджир. Особено нощем, когато всичко затихнеше, тя се изпълваше с неудържим порив към свобода и упорито хапеше желязната верига, обзета от безумна надежда. Тъмните гори наоколо я зовяха, реката ѝ нашепваше същото желание и всички нощни звуци ѝ говореха за отнетата свобода.

Синджирът, който бе ръждясал, сега лъщеше, излъскан от зъбите ѝ. Той подрънкваше и нейният тънък слух долавяше с необикновена яснота звучния звън на метала. Тоя звън я изпълваше в началото със страх, после с ненавист и най-сетне, когато разбра, че никога не ще прегризе веригата, той ѝ стана безразличен. Тя престана да се опитва да избяга, примири се и заживя самотно, чужда на целия двор.

Всеки ден кучето се нахвърляше върху нея, готово да я удуши. Тя се завираше дълбоко под вършините, прикриваше гърба и страните си и храбро го посрещаше със зъби и с нокти. След третото счепкване, от което то излезе с издраскана муцуна и разкъсано ухо, Чернишка беше оставена на мира. Сега кучето си позволяваше само да я заплашва. То бе грозно същество, мелез между овчарско куче и обикновено домашно псе. Имаше криви крака, четинеста козина и жълти очи под настръхнали вежди. Цветът на козината му бе калносив, опашката му приличаше на кравай, едното му ухо бе клепнало, а другото стърчеше нагоре и напомняше чушка. Фокасинов обаче се гордееше със своя мелез и го наричаше Перко.

— Перко ли? — казваше той на каруцарите, когато те се смееха на кучето. — Перко е грозен, но има храбро сърце. Аз очаквам някой ден да удави вълк.

Котаракът често идваше насам и като забележеше лисицата, изгърбваше се и започваше да съска. В очите му гореше дива ненавист. Чернишка не се боеше от него. Тя презираше еднакво и Перко, и котарака. С Фокасинов беше вече свикнала. Той не я плашеше, освен когато викаше по навик своето „У-у-у, де-де-де-е!“ или когато

помъкнеше капана да го залага пред курника. Тогава Чернишка избягваше дълбоко под вършините, където беше си направила леговище, и оттам слушаше как Фокасинов запъва пружината, пъшка и мърмори. След като я нахранеше с каквото му попадне, той оставаше край нея няколко минути да гледа как яде и през това време ѝ държеше реч, която почти винаги свършваше така:

— Ти, Чернишка, си член от моето домакинство и имаш еднакво право с другите да бъдеш хранена от мене. Аз ви издържам тук всичките. В края на краищата ще напусна кантона, защото вие сте вече менажерия. Аз съм ви директорът. Заповядайте, граждани, да видите! Директор Панталей Пандов Фокасинов!

След това се прибираще в стаята да чете вестник или седнаше пред зданието да пее. Беше си внушил, че е песнопоец, и сам се опиваше от своя дрезгав баритон, който обаче смяташе за тенор. Когато пееше, слагаше шепата си на устата, тъй че пръстите ѝ стигаха до ухото му. По този начин слушаше гласа си. Председателят на селсъвета от близкото село му беше дал един разбит грамофон с няколко плочи. Фокасинов навиваше машината, която скърцаше и фъфлеше, преди да засвири, и сам пееше с непознатия певец от плочата. Тия дуети караха кучето да вие, а котаракът избягваше на спокойствие зад зданието и там търпеливо и презрително замижаваше в очакване края на концерта.

Дуетите се изпълняваха обикновено надвечер, когато Фокасинов се върнеше от работа. По него време слънцето се скриваше зад височините на прохода и кантонът оставаше в тяхната сянка. Септемврийските вечери идваха тихи и кротки, времето бе все още топло, понякога духаше висок северозападен вятър, който чистеше небето от облаци, горите наоколо шумяха и тук-там из тях вече се жълтееха листата на липите. Реката се избистри, водите ѝ намаляха и каменистото ѝ корито се озъби в цялата си ширина. Шосето се покри с бял прах и замириса на конски тор. Каруцарите се отбиваха, привлечени от хълцанията на грамофона и от добрата кладенчева вода в двора.

— Ей, Фока, каква е тая музика при тебе? Защо си завил като баба на селски гробища? — питаха те, като слизаха от натоварените талиги с камшици в ръце и пристъпваха тежко и разкрячено.

— Прости сте — отговаряше Фокасинов. — Тук на плочата пее певец и половина, дето го слуша цял свят, а според вас излиза, че вие.

— Вие ами. Вълците ще докара насам.

— Гъбени чорби! — презрително махваше с ръка Фокасинов. — Ей сега ще ви пусна „Тодорки мама думаше“.

Като се нахваляше с грамофона, той им показваше Чернишка.

— За какво ти е бяс? Убий я! — казваха каруцарите и гледаха вързаното зверче с любопитство и закана.

— Как да я убия? Че нали я отървах от капана? — възмущаваше се Фокасинов.

— За какво ти е?

— Ще я опитомя.

— И тая хубава! До ден днешен никой не е опитомил лисица. Чакай да ѝ стане кожата хубава, па с едно дърво в главата...

Кантонерът правеше недоволни гримаси.

— Не говорете така бе! Аз съм мек човек, обичам музиката. Как така с дърво в главата? Ще пусна животното. Ами че защо не? Нека си живее.

— Ще си живее, ама ще останеш без кокошки. Я ѝ погледни очичките, очичките! Ох, да се вмъкне в курника! — И каруцарите размахваха заплашително камшиците си към Чернишка, която ги гледаше изпод вършините, без да мигне.

Най-сетне те си отиваха и Фокасинов оставаше натъжен. Идваше при лисицата и сякаш размисляше не е ли по-добре да постъпи, както го съветваха каруцарите. След това сядаше на пейката пред кантона и мислеше за своята наскоро починала жена, с която бе живял тук само няколко месеца. Той беше гражданин по произход, роден и израснал в близкото градче и останал сирак от дете.

Тия вечери бяха мълчаливи и тъжни. Фокасинов или се прибираще рано в кантона, или отиваше в селската кръчма, като забравяше да нахрани Чернишка.

Лисицата не издаваше нито един звук. Колкото и да бе гладна, мълчеше, доволна от тишината, която настъпваше. Нощите отново я възвръщаха в нейния свят и когато всичко заспеше, тя стоеше, клекнала на задницата си, и жадно слушаше звуците от гората. Изгрываше пълният септемврийски месец — голям и кървавочервен. От неговата светлина гората сякаш потрепваше и отхвърляше черни

сенки. Над реката се повличаше мъгла като разбито облаче, водосточната тръба започваше да лъщи под стряхата, сградата простираше сянката си в пустия двор. Все още се обаждаха щурци, мишка цвъртеше наблизко и ушите на Чернишка щръкваха, а опашката ѝ омиташе земята. Инстинктът я караше да дебне, но веригата издрънчаваше, дръпваше я и Чернишка отново клекваше и слухтеше. През това време месечината се издигаше високо, настъпваше полунощ. Лунната светлина помътняваше. Из двора замислено минаваше кучето и пак се прибираше да спи пред вратата на кантона. Жаба скачаше наблизко и Чернишка следеше скоковете ѝ с горящи очи.

През една такава нощ в двора се вмъкна лисугерът. Тя чу тихите му стъпки, но с нищо не издаде присъствието си. Лисугерът се приближи и я видя. Чернишка изскимтя, обзета от радост и надежда, обаче нейният приятел не се реши да дойде при нея. Той стоеше на десетина крачки, забелязал синджира, с който беше вързана. Тя го молеше с очи, размахваше дружелюбно опашка и го викаше, но той продължаваше да я гледа недоверчиво. Тогава тя забрави за веригата и се дръпна. Синджирът издрънча и лисугерът избяга в гората.

Оттогава той не посмя да идва насам и Фокасинов престана да залага капана.

4

В едно ранно утро Чернишка за пръв път чу лая на гончета. Никога досега не беше слушала такъв кучешки лай.

През реката, в гъстата гора, огряна от червеникавите зари на есенното утро, се понесоха страстни писъци, които постепенно преминаха в бесен лай. Ехото пое кучешките гласове, блъсна ги в скалите и те се сляха в продължителен ек. После ясно се отдели гласът на едното гонче от тънкия дискант на другото и гонитбата стана стихийно бърза. Гората се огласи от лая и по целия проход из всички гънки и долове ехото разнесе звънливите кучешки гласове.

След няколко минути гоненият дивеч слезе ниско. Лаят събуди Фокасинов и разтревожи Перко.

— Трябва да са пуснали лова — каза гласно кантонерът, като излезе навън по риза и се почеса под плешката. — Ама гонят! Ей това се казва палаши! Лаят като камбанки.

Той не можа да се въздържа и нададе своето „У-у-у, де-де, де-е-е!“, възхитен от добрите гончета.

По бялото платно на шосето се появи медночервена лисица. Само за миг се мярна тя, блесна нейната великолепна кожа и веднага изчезна от другата страна на пътя. Фокасинов се разпали, завика с цялото си гърло и удари с юмрук дланта си. Според него тая лисица беше отмъкнала кокошките му.

— Ех, дано я убият, дано! — повтаряше той, като пляскаше с ръце.

Лисицата се опита да излъже кучетата край шосето, но не успя и се върна в гората.

Кантонерът седна на пейката в очакване на изстрел. Чака дълго, мъчейки се да отгатне къде са пушите на ловците. Слънцето се издигна и тънката слана започна да се топи. Кучетата престанаха да лаят. В прохода настъпи обичайната тишина.

— Туйто, загубиха я! — рече Фокасинов със съжаление и се залови за всекидневната си работа.

През всичкото време Чернишка слушаше гонитбата. Тънкият ѝ слух долавяше яростната злоба на гончетата. В разпаления им лай личеше безгранична ненавист към животното, което гонеха. Докато те лаеха, Чернишка се скри под вършините. Макар че нямаше представа за това, което ставаше в гората, тя знаеше, че този лай означава смъртна опасност.

Фокасинов се върна към три часа следобед, изморен от продължителната трамбовка на шосето, хвърли лопатата на тревата и се залови да вари доматиена чорба.

Мелезът залая. В двора на кантона влязоха двама ловци. Единият от тях, нисичък и кръглолик, с килнат заешки калпак, водеше мършава кучка с щръкнали гръбначни прешлени, с малка главичка и с опашка, извита като сабя. Тя пристъпваше уморено от едната му страна и ситно кълсеше с тънките си, подбити от тичане крака. Другият беше млад, почти младеж, облечен в граждански дрехи, препасан с червеникав патрондаш. Той носеше пушката си на рамо като войник.

— Здравей, Панталей! — поздрави възрастният и вдигна ръка към челото. — Чорба ли вариш? Таман навреме сме дошли.

— Здравсти, Прихода — неохотно отговори кантонерът и се обърна да види гостите.

— Къде ви са зайците?

— Няма. Кучетата вдигнаха все лисици. Много лисици тая година. Такова сечище овърсахме, заек не дигнахме — обади се младият.

— Зайците са край нивите — забеляза Приходата.

— Как не намерихме един, барем за цяр!

— Покрай нивите са. Бай ти Йордан разбира тия работи, ама кой слуша! „Да идем — кай — в сечищата.“ Козарите му били казали, че там зайците се прескачат. Вятър!

— А бе то има, ама е сухо — сконфузено измънка младежът.

— Я викай Арапа! — заповяда Приходата, като опря дългата си двуцевка о една слива и сърдито дръпна кучката, край която мелезът се увърташе и махаше опашка. Младият човек се провикна:

— На-а, Арап! Тю, тю, тю-ю!

— Защо не убихте лисицата? — попита Фокасинов. — Аз я видях, на шосето излезе. Хубава лисица, червена.

— Тънки им са кожата — каза Приходата и седна до огъня по турски. Босите му крака бяха обути в гумени цървули.

— Хм, кожата! Че тя ми изяде петнайсет пилета бе, човече! Рекох, ще я убиете, цял час чаках да пукне пушката. Ама че работа! — разсърди се кантонерът.

— Я ги изяла, я не — рече Приходата, като повдигна лявата си вежда и загрижено погледна кучката.

— Как не? Аз не лъжа!

— Кой ти казва, че лъжеш. Не-е, ами не се знае дали ги е изяла тая лисица. Тъдява има барем десетина.

— Да не съм я виждал... има си хас! Убий я, да ти кажа браво. Кожите им били тънки! Тънки, че не можеш да я убиеш!

— Панталей — обидено каза Приходата, — аз не съм ловджия за пет пари. Питай даскалчето дали не ми мина таман три пъти. Ако исках, щях да я направя на дармон!

— Така е — потвърди младежът.

— Аз бях се зарадвал, че ще ме отървете от нея, а те — кожата били тънки!

— Всеки си гледа интереса, Панталей — примирително заключи Приходата, като натискаше върха на цигарата си в едно въгленче и се мъчеше да го поеме с нея.

Младият човек седна край него и сложи пушката до себе си.

— Лисичата кожа става добра през ноември. Иначе шкарто — рече той и полегна на едната си страна. Сивите му весели очи неспокойно шареха насреща през шосето, където бе останало неговото куче.

— Шкарто-марто, аз ги ловя живи! — заяви Фокасинов.

— Какво ловиш? — заинтересува се Приходата.

— Иди ей там и виж какво има.

Учителят се надигна и хвърли поглед към вършините. Лисицата не се виждаше, ала младият човек забеляза синджира, привързан о дървото.

— Кучето ли връзваш с тая верига? — попита той.

Фокасинов дори не го погледна, зает със супата.

— Иди виж, иди виж — рече той, загледан в кипящата вода, из която се премятаха късчета лук и домати.

Учителят стана, сложи ръка на челото си и се взря с остриите си очи.

— Ба — каза той учудено, — има нещо! Че това е май лисица. Лисица я — обърна се той към Приходата.

Приходата скочи и двамата отидоха да видят Чернишка.

Тя лежеше свита на кълбо. Червеният патрондаш на учителя и заплашителният блясък в очите на другаря му я накараха да свие ушите си. Острото ѝ носле тутакси долови особената миризма на тия хора. Чернишка ги прие враждебно, ала с нищо не издаде страха си. Веригата беше охлузила козината на врата ѝ, опашката ѝ беше смачкана, но бистрите ѝ очи смело гледаха в очите на хората, сякаш четяха в тях мислите на ловците.

— Как се е свила на кълбенце кумицата! — страстно възкликна учителят.

— Тазгодишно лисиче, кюмюрджийка — с авторитет на познавач заяви Приходата, като разглеждаше Чернишка внимателно и намръщено. — Как я хвана бе, Панталей? — обърна се той към кантонера, който продължаваше да стои на едно столче пред огъня.

— С капана — отговори Фокасинов.

— Стара лисица нямаше да влезе. Туй е младо, излъгало се е.

Той взе веригата и измъкна Чернишка от нейното убежище. Тя се задърпа с всички сили.

— Не се тегли! Къде ще вървиш? Калпава опашка има това лисиче. Гледай, даскале, няма бяло на края. Едно време такива кюмюрджийки се срещаха рядко, а сега все такива. Отде се навъдиха, дяволите да ги вземат? Кожите им не чинят.

Той пусна синджира и добави:

— Една година убих седемнадесет лисици и все червени. Между тях имаше две — огън! Рехави, с мек косъм, с ония ми ти опашки като къдели, да не им се нагледаш. Дойде търговецът на кожи. Даде каквото даде, а за тия две лисици му взех двойно. Тогава чифтът вървеше хилядо и четиристотин.

— И аз съм убивал хубава лисица — каза учителят. — Женска беше. Като се измъкна на една поляна, светна... Че като ѝ потеглих, там си остана. Право в челото я бях ударил!

Мелезът отново залая и в двора се вмъкна черно като смола гонче с червено-кафяви бузи и вежди.

— Арап си дойде, вържи го! — рече Приходата и учителят се втурна да хване кучето, но Перко се нахвърли върху гончето. Двете се сдавиха. Гончето бе по-едро, ала мелезът го повали, захапа го за врата и двете кучета се сборичкаха на земята.

Фокасинов замаха с дървената лъжица. Учителят се опитваше да разтърве кучетата с ритници, но от това те се давеха още по-яростно. Приходата съблече широкото си шаячно палто и го метна отгоре им. Те веднага се пуснаха.

— Хвани Арапа! — извика той. — Хвани го и го дръж, къде дяна синджира? Ай че мръсно куче си имал, Панталей! Викни му бе, викни!

— Перко е юнак — гордо каза кантонерът, като пъдеше мелеза към сградата.

— Юнак е той, че кучето е изморено. Цял ден е гонило, а то щеше да види твоят Перко дявол по пладне — рече учителят, засегнат, че кучето му беше победено.

— Перко надвива на лисица — заяви Фокасинов.

— Моят Арап ги удавя, преди да речеш три.

— Не ми се вярва. Лисицата умее да се пази. Мъчно ѝ излиза куче насреща.

— Да опитаме! — разгорещи се учителят.

— Оставете тия работи — каза Приходата, като свали омазнената си кожена торба и извади от нея половин пита бял селски хляб и едно павурче ракия.

— Нека си почине Арап. Ако не я удуши за пет минути, ще ти го харижа със синджира.

Фокасинов се усмихна недоверчиво и това засегна още повече младия човек.

— Ай да му се не види и кучето! — рече той не без злоба. — Чакай да видим. Искаш ли?

— Искам. Защо не?

— Добре — каза учителят и се намръщи.

Те седнаха да ядат. Учителят развърза раницата си, измъкна от нея похлупци със сирене, две люти чушки и половин варено пиле. Фокасинов сложи тенджерата с чорбата. Приходата взе лъжицата с късата си ръка и шумно засърба.

Ядоха мълчаливо няколко минути, после спорът отново се подкачи. Учителят загуби апетит, стана разсеян и раздражителен.

Фокасинов го дразнеше:

— Тънка му е кожата на твоя Арап. Чернишка ще го одере жив. Майсторка е тя по дрането на кучета...

Изведнъж учителят стана, отвърза гончето и го поведе към вършините.

— Ангеле, пази кучето! Лисицата може да го осакати — извика Приходата, но младият човек вече не можеше да се спре.

Щом достигна вършините, кучето усети лисицата и залая.

Кантонерът и Приходата станаха.

— Ще направи някоя беля. Ти си виновен — рече селянинът, като бързаше към учителя. Шаячният му панталон беше малко къс — крачолите се повдигаха и оголваха дебелиите му глезени.

Чернишка беше се завряла дълбоко в своето убежище. Щом видя гончето, тя се оттегли още по-навътре и се приготви за отбрана.

Учителят насърчаваше кучето, което се дърпаше на синджира. Вързаната о сливата кучка на Приходата се теглеше и пицеше. На свой ред Перко лаеше не толкова лисицата, колкото своя враг — черното гонче.

Учителят отвърза кучето и борбата започна.

Запазена от гъстите вършини, Чернишка лежеше по корем. Само главата и гърдите ѝ бяха открити. Кучето се приближи на една педя от муцуната ѝ. Като лаеше ожесточено, то се опитваше да я хване за врата. Но Чернишка, свикнала да се бори с мелеза, му показваше озъбената си уста, в която младите ѝ остри зъби стърчаха като гвоздейчета. Очите ѝ светеха със студен, отровназелен пламък.

Лаят на трите кучета и виковете на учителя заглушаваха всичко. За да се разберат, Фокасинов и Приходата викаха.

— Дръж, Арап! Дръж! — крещеше учителят, като скачаше по вършините и се мъчеше да принуди Чернишка да излезе навън.

— Ей, такива не минават! — дърпаше го кантонерът. — Не помагай на кучето, остави ги сами!

Гончето все още не се решаваше да нападне. То лаеше така ожесточено, че под вършините се вдигна прах, а от злоба на устата му се появи пяна. Лаят се блъскаше в стената на кантона и кънтеше в ушите на тримата. Възбудата на животните се предаваше и на хората. Учителят съвсем се забрави. Като измъкна един кол, той го заби във вършините и замушка из тях. Фокасинов сърдито издърпа кола от

ръцете му. В тоя миг Чернишка и гончето се сдавиха. Синджирът задрънча, ръмженето на кучето и фученето на лисицата се сляха в ожесточен рев. Гончето беше успяло да захапе Чернишка за врата, но дебелията верига пречеше на зъбите му. На свой ред лисицата беше се впила в неговата буза. Яростното ръмжене на гончето отведнъж се превърна в отчаян писък.

Учителят скочи на вършините и започна да ги разравя.

— Казах ли аз! — викаше Приходата, като се опитваше да се вмъкне вътре да отърве кучето. Но застъпените от другаря му вършини го шибаха по главата.

— Чакай бе, не скачай! Дай пръта, Фокасинов! Пръта, пръта донеси!

Кантонерът взе захвърления в двора прът и мушна с него Чернишка. Ала лисицата беше склонила яките си челюсти, зъбите ѝ бяха се впили в бузата на гончето.

— Отиде ми кучето! — реवेशе учителят. — Удряй! Удряй, какво я жалиш! — извика той на Фокасинов.

Кантонерът продължаваше да мушка лисицата. Чернишка мълчаливо изтърпя болката и не пусна кучето. Тогава Приходата хвана гончето за краката и го изтегли навън. Учителят се завтече да вземе пушката си, но Фокасинов го хвана за палтото.

— Стой! Да не си посмял!

— Ще я убия!

— Какво ти е криво животното, нали ти сам пожела, батинка?

От бузата на гончето течеше кръв, муцуната му беше издраскана. От ярост и болка то скимтеше и лаеше. Приходата го върза и го повлече към сливите, където още стоеше сложената трапеза. В това време мелезът отмъкна остатъка от вареното пиле и избяга с него зад кантона, да го яде на спокойствие. Фокасинов започна да се смее, а зачервеният и сърдит учител си търсеше каскета из двора и ругаеше.

Чернишка лежеше под вършините и тежко дишаше, в очите ѝ святкаше същият студен, металически блясък. Удареният ѝ хълбок потрепваше, цялото ѝ внимание бе насочено към кучетата и към хората, от които очакваше нови мъки. Успокои се едва когато ловците отидоха да продължат лова надолу по реката. Но дори и сега тя не забеляза, че през време на борбата тежкият синджир беше се откачил от врата ѝ и лежеше под нея като убита лъскава змия...

Вечерта Фокасинов дойде да я нахрани с варени тикви и остатъци от яденето на свинята. Той изсипа храната в смачканата талерка и без да погледне дали Чернишка е под вършините, държа ѝ кратка реч за човешката жестокосърдечност. Но лисицата не беше вече там. Преди няколко минути бе избягала и когато Фокасинов пусна грамофона и седна на пейката, тя тичаше из гъстата гора зад кантона.

5

След първите слани горите в прохода се нашариха с всички багри на есента. Букът жълтееше, огненочервени горяха трепетликите, ярко светеха лимоненожълтите липи. Дъбовите листа отначало сивееха, после съвършено загубиха зеления си цвят и придобиха мътния блясък на излъскана мед. Само тук-там из гората все още се виждаха големи зелени букети, сякаш там лятото беше намерило последното си убежище. Листата на брезите капеха и в тихите следобеди се чуваше шептящият прощален звук, с който листото падаше към земята, като се закачаше по пътя си и се въртеше спираловидно.

Сутрин сланата се белееше като сняг, но слънцето скоро я топеше и всички пътечки ставаха мокри и плъзгави, а към обед започваше да се носи пронизващо силна миризма на окапали листа. Привечер залезът заливаше върховете над прохода с червени гаснещи зари, всичко се стаяваше и горите стояха неподвижни, като че бяха притиснати от тежестта на толкова злато и кръв.

За Чернишка настъпиха хубави дни. Далече зад кантона, под върха на една могила, зад която започваше разорано плато, обърнато на ниви, тя беше си намерила чудесно сечище, изложено на юг, гъсто и безопасно. В него живееха един стар язовец и няколко заека. Червени сипеи заобикаляха сечището от запад, а там имаше голям дол, по чието дъно растеше зелена трева и струяха водите на изворче. Сред сечището се синееше урва, над нея се издигаха ниски скали, които предлагаха на Чернишка убежище във всякакво време.

Двумесечният плен беше я направил мършава и като че бе притъпил способностите ѝ да хваща лова си. Обаче през това време околността беше пълна с плодове: черните глогове, край които през деня се събираха множество дроздове, синигерчета и сойки; дренките, киселиците и дивите круши гниеа и ставаха сладки и меки. Времето продължаваше да бъде слънчево и топло, мишките излизаха нощем по нивите да събират зимнина. С малки усилия Чернишка се нахранваше

богато и се прибираше сутрин в сечището преситена, с измокрени от росата лапички. Кукуригането на петлите от махаличките не я изкушаваше. Тя не беше забравила капана, нито тежката верига, нито Фокасинов и Перко, нито борбата с гончето.

Животът ѝ стана приятен и спокоен. Тя тлъстееше. Козината ѝ израсна, изправи се и придоби сиво-зеленикав отблясък, веждите ѝ станаха по-ярки.

През своите нощни скитания беше срещала язовеца, който ѝ показваше зъбите си и сърдито груктеше. Но той дори не се опита да я гони — толкова бе натезжал от обилната храна. Беше доста стар и живееше самотно. Дене, когато не духаше вятър, прекарваше под една плоча, дето се виждаше ситно наронена пръст, в която тлъстото му тяло блажено потъваше. Вечер отиваше да търси храна из гората и неведнъж Чернишка го намираще под някоя круша да обира сладките ѝ плодове.

Колкото до зайците, тя ги срещаше всяка нощ и те бягаха от нея с уши на гърба. Не се опитваше да ги лови, понеже храната бе изобилна, но ги дебнеше с удоволствие, когато излизаха да пасат из нивите.

В края на месеца в една влажна вечер тя вдигна в гората непознатата птица. Птицата изхвъркна с меко пляскане на крилете. Чернишка отиде зад храста, дето птицата бе ровила, и подуши миризмата ѝ. Тя напомняше мириса на дъбова гнилост. Лисицата тръгна по посоката, в която птицата отлетя, и скоро чу леко шумолене из храстите. Приблужи се безшумно и видя бекаса, застанал неподвижно до един гнил пън. Голямата му глава с дълъг клюн и голямо черно око се поклащаше, сякаш бекасът се кланяше.

Чернишка разбра, че и той я вижда и очаква приближаването ѝ, за да излети. И наистина той хвъркна, щом тя мина зад него. Белият ръб на опашката му светна за миг сред потъмнялата гора, високо издигнатите му криле красиво се очертаха върху вечерното небе и той изчезна.

Тя не се отчая и продължи да го преследва из ниската дъбова гора, чиято почва бе влажна и мека. Там вдигна други бекаси. Птиците бяха долетели миналата нощ от далечния север. Лисицата влагаше цялото си умение и безуспешно скачаше, докато най-сетне ѝ се удаде да хване един. Бекасът разтвори човката си, от гърдите му се

изтръгнаха хрипливи звуци, когато зъбите ѝ се забиха в тлъстото му нежно тяло. След няколко минути от птицата останаха само перата.

Тоя успех настърви Чернишка и тя продължи да преследва бекасите дори през деня из сечищата, където имаше много гнили пънове.

През тия дни пак срещна лисугера. Някогашният ѝ приятел сега беше още по-великолепен. Зимната му козина бе мека и златисточервена, връхчетата на космите излъчваха сияние, широката препаска през гушата и гърдите беше снежнобяла и бухкавата му опашка завършваше с хубав букет от бели косми.

Срещата го зарадва, лукавите му очи се смееха, но ловът на бекаси го бе увлякъл не по-малко, отколкото беше се увлякла Чернишка, и след като я подуши приятелски, изчезна в една гора над реката. Чернишка не го последва. Тя тръгна по течението и се озова до кантона.

Беше ранна сутрин. Над прохода се влачеше гъста мъгла. И в нея ту изплуваха, ту се губеха отделни дървета. Сградата се показва неочаквано. Чернишка чу гласа на Фокасинов и видя фигурата му с увеличени размери да плува сред сивите вълни. Изплашена, тя се върна и тъй като беше време да се прибере в сечището, тръгна нагоре из високата букова гора. Беше се отдалечила от опасното място, когато по шосето се чу говор. Перко залая и някой извика:

— Хоп!

Лаят на кучето стана по-ожесточен.

Горе мъглата бе рядка, късаше се на облаци и мокреше всичко. Из гората се обаждаха сойки, сякаш се търсеха.

Чернишка намери под скалите сухо кътче, сви се на кълбо и легна. Козината по гърба ѝ беше мокра, мокра бе и опашката ѝ. Тя я отметна и покри с нея корема и краката си.

Глуха тишина цареше наоколо. По шосето не дрънчеше нито една каруца. Понякога мъглата се сгъстяваше и падаше към прохода. Тогава се виждаха насрещните върхове, ръждивочервени, с черни ивици из тях, а скалите и поляните изглеждаха като сиви петна.

Чернишка задряма. Козината ѝ съхнеше и отделяше лека пара. От широкия горски път, който някога бе служил за извозване на дърва, а сега бе обрасъл с трева и дребни храсти, се чу тихичко подсвирване.

Някакъв човек крачеше полека, спираше се, покашляше и отново тръгваше.

Чернишка беше слушала много човешки гласове по тия места. През ден, през два минаваха козари със стадата си, селяни идваха из сечищата да берат пръчки за кошове, идваха и дървари. Всичко това ѝ беше познато и не я плашеше. Но тия стъпки бяха стъпки на човек, който очаква нещо.

След малко изтрака съборен камък. Под пътя се обади гонче. То излая веднаж-дваж и млъкна. Гласът му заглъхна в мъглата без ехо, но Чернишка го чуваше как шуми из сечището, как носът му свисти, а опашката му бие по храстите.

Измина доста време и тоз, който вървеше по пътя, тръгна насам. Тогава залая кучето.

Лаят изпълни дола, след минута се понесе из едрата гора, през която тая сутрин беше минала Чернишка, и постепенно заглъхна в мъглата. Подгоненото животно избяга по дължината на прохода, дето друг дол разсичаше брега на реката и водеше в гориста, усойничава котловина.

Човекът мина на стотина метра от Чернишка, следвайки лая на кучето. После отново настъпи по-раншната тишина.

Чернишка се успокои и задряма.

Наблизо кълвач заудря по гнило дърво. Ято синигерчета с дълги опашки, прилични на големи ноти, прехвъркваха от храст на храст, като издаваха нежни и звучни чуруликания. Мъглата започна да се вдига. Сивото було се разкъса и запълзя към върховете, докато се събра, сгъсти и се закрепил на една постоянна височина, зад която не се виждаше вече нищо. Насреща през реката се показаха мокрите гори, пътечките и пътищата, които ги разсичаха. Наближаваше обед и по шосето задрънчаха каруци и тежко завиха натоварени камиони.

Изведнъж между тоя шум, в който се примесваше равното бучене на реката, Чернишка пак чу лая на гончето и почти в същата минута изтрещя изстрел. Това ставаше из усойничавата гора, от другата страна на хълма.

Лаят се усилваше и идваше насам — напредващ и разпален. Ехото го превръщаше в неспирен ек.

Чернишка остана на мястото си. Инстинктът ѝ подсказваше, че не бива да бяга и да оставя пресни следи.

След няколко минути гончето беше вече на пътя. Тя се надяваше да отmine, както беше отминало отзарана, но лаят се понесе към нея. Преди да се вдигне, чу скоковете на животното, което гонеха. От гъстите храсти на сечището се появи светложълта лисица. Тя тичаше с изплезен език и свити уши. Гърдите ѝ бяха изцапани с кръв.

Чернишка избяга към урвата и се завря в едрите камъни. Не видя, че ранената лисица я последва, и се скри в същата урва, няколко метра по-нагоре...

От тъмното и студено скривалище Чернишка слуша всичко, което стана в тоя мъглив ноемврийски следобед.

Следвайки кървавата дияра, кучето лесно откри мястото, дето лежеше ранената лисица. Престана да лае и се опита да се вмъкне вътре. Но отворът между камъните беше тесен. То започна да скимти, да драще и да вие. Това продължи дълго време, докато камъните из урвата затракаха. Чу се тежко дишане на заморен човек, който диша през устата си, разнесе се познат глас. Гончето залая ожесточено. Пак затракаха камъните. Човекът насърчаваше с диви викове кучето. Изведнъж нещо се срути, кучето изквича. Екна звучен изстрел и с него се сля предсмъртният писък на непознатата лисица. После гончето започна да я дави...

Когато отново настъпи тишина, Чернишка се измъкна вън и предпазливо се огледа. На десетина стъпки от урвата, окачен на един дрян хъраст, висеше одраният труп на убитата лисица. Под него кръвта, оплискала камъните, се тъмнееше като голямо петно...

По пътя бавно крачеше нисичък набит селянин. Пушката стърчеше на рамото, а от лявата му страна се блъскаше и мятеше одраната лисича кожа. Тоя ловец беше Приходата.

6

От тоя ден нейният живот се изпълни с постоянни опасности. През ден, през два в прохода лаеха кучета и ехтяха гърмежи. Кучката на Приходата гонеше от сутрин до вечер ту от едната, ту от другата страна на реката.

Нощем, когато търсеше храна, Чернишка намираше по горските пътища и пътеки заешка козина и кръв. Върху влажната шума се виждаха следите на кучетата, а на места — стъпки от цървули. Беше открила два нови трупа на одрани лисици. На единия бе кацнал грамаден бухал. Тук-там се срещаха загаснали огнища, край които ловците бяха обядвали.

Заваляха студени дъждове, падаше гъста мъгла и навред из гората стана влажно. Катериците не играеха вече по клоните на дъбовете, нямаше ятата дроздове които кацаха с крясъци по високите дървета, нито бекасите. Храната се намираше рядко, плодовете бяха обрани. Мишките излизаха близо край дупките си и се скриваха при най-слабия шум.

Чернишка бе принудена да лежи в една малка пещера. Нейният вход представляваше тясна пукнатина, която се разширяваше навътре и образуваше доста широка, топла и суха кухня, понеже бе обърната на юг и северните ветрове я прехвърляха.

Дългите декемврийски нощи едва й стигаха да се нахрани. Чернишка обикаляше грамадно пространство: стигаше горе до нивите, минаваше край махаличките и претърсваше долчетата, в чиито трънливи брегове нощуваха косове. Призори бързаше да се прибере в скалите. Макар че бълхите я хапеха, предпочиташе да лежи вътре, отколкото навън. Ако през деня не я гонеха кучета, спеше спокойно, свита на кълбо. Обаче една сутрин, когато се прибираше, кучката на Приходата попадна на следите ѝ.

Това се случи в студено декемврийско утро. Оловносивото небе беше пълно със сняг. Духаше северен вятър, във въздуха се носеха и

шумяха оцелелите по дърветата листа, а земята бе замръзнала. Реката бучеше и от комина на кантона излизаше гъст дим.

Щом усети, че кучката лае по пресните ѝ следи, Чернишка веднага тръгна по посока на вятъра. Макар че никой не я бе учил и сама не знаеше защо именно избяга по посока на вятъра, а не се скри в скалата, тя не се поколеба ни най-малко, че така трябва да постъпи.

След като се озова на върха на хълма близо до нивите, тя се спря. Кучката лаеше ожесточено, пискливият ѝ дискант звучеше като звънче. След нея тичаше друго куче, чийто глас се смесваше с нейния лай.

— Ех, ех, ех! — стенеше кучката.

— Ахà, ахà, ахà! — потвърждаваше гончето.

— Еа, еа! — отговаряше ехото.

Следвайки посоката на вятъра, Чернишка се спусна от другата страна на хълма и като се стремеше да избяга колкото може по-далече, насочи се към дола. Зад него растеше млада и гъста гора. Все пак не смееше да тича бързо, избягваше пътеките и поляните и оглеждаше внимателно всичко по пътя си.

За известно време гончетата останаха назад и лаят им се чуваше слабо, но щом навалиха надолу, долът се изпълни с писъка на кучката. Няколко сойки се разкряха, гарван нададе предупредителен грак и се понесе по сивото небе като черен парцал.

Чернишка прескочи потока и премина в гъстата гора на другия бряг. Кучетата тичаха като хали. Преди да си отдъхне, трябваше отново да се впусне в бяг. Още веднъж се помъчи да им убегне с надежда, че ще загубят следите ѝ, като промени посоката в прав ъгъл и продължи да бяга срещу течението на водата. Вятърът сега духаше в гърба ѝ. Тичаше с големи скокове, влачеше опашката си, а там, дето трябваше да завие, опашката ѝ се понасяше във въздуха и се отмяташе на обратната страна.

В тая гора беше минавала само няколко пъти и не я познаваше много добре. Ала усетът да се ориентира ѝ подсказа, че мястото е добро и че не бива да излиза вън от гъсталаците. Когато гончетата пак започнаха да я застигат, разбра, че колкото и бързо да тича, не ще се отърве, ако не скрие следите си.

Тя измени посоката в остър ъгъл и се насочи към своите преследвачи. Мина почти успоредно над тях и по този начин се озова в старата си следа, по която бе дошла през дола. Оттам тръгна пак след

кучетата. Гончето продължи да лае по обратната следа, но кучката не се излъга.

Чернишка продължи тая хитрост няколко пъти, докато следите ѝ се объркаха до такава степен, че и кучката не можеше вече да се оправя.

Така ги заблуди и когато те млъкнаха, върна се по старите си следи към върха на хълма.

Вятърът постепенно утихваше. От сивото небе започнаха да се откъсват редки снежинки. Скоро щеше да утихне съвсем и тогава снегът щеше да засипе следите ѝ. Тя усещаше това в особената тишина, в жалостивите, недоизказани писъци на птиците, усещаше го в скърцането на старите дървета. Макар че за пръв път виждаше сняг, не беше учудена. Снегът предизвикваше у нея желание по-скоро да достигне малката пещера, да се свие на кълбо и да заспи дълбок и спокоен сън...

Докато вървеше из високата гора, вятърът престана и снегът заваля на ситни люспички. Гората посивя, тишината стана глуха и плътна, самата земя като че се стаи в студена, предвкушаваща зимния сън тръпка. Никъде не се чуваха вече кучетата, отникъде не идваше нито един звук, никаква опасна миризма — сякаш в света не съществуваха нито кучета, нито ловци.

Снегът се лепеше по гърба ѝ, а върху посипаната със сняг земя започнаха да се появяват кръглите ѝ следи.

Тя мина под самия връх и през гъстия клечак, между камъните и гнилите клони, дойде над пътя. Тук се издигаше висок каменен блок, на който често бе виждала да каца орел. Винаги, когато минаваше наблизко, оглеждаше върха на тоя блок, защото се боеше от орела. И сега се спря и погледна нагоре. Камъкът стърчеше като пречупена колона, забулен от снежните роища. Орелът не беше там, но вятърът, който духаше насреща ѝ, донесе миризма на човек и Чернишка видя човека в същия миг. Той стоеше на камъка, там, дето тя щеше да мине, обърнат гърбом, с побелели от снега дрехи, с вдигната яка и нахлупен калпак. Под мишницата си държеше пушка...

Тя се върна назад като змия. Ушите ѝ легнаха към врата и почти изчезнаха в пухкавата козина. Като заобиколи опасното място, избяга към пещерата. Преди да се вмъкне вътре, клекна и се послуша. Не се чуваше нищо освен бученето на реката. От небето продължаваха да

падат гъсти снежни завеси, зад които прозираха матовонеясните очертания на побелелите гори.

В пещерата беше топло, но Чернишка не заспа. Цялото ѝ същество бе нащрек.

След като стоя на завет под каменния блок, очаквайки отново да чуе лая на кучетата, Приходата загуби търпение.

От опит знаеше, че в такова време гончетата мъчно ще открият загубените следи на лисицата и че още по-мъчно могат да вдигнат друг дивеч. Снегът се задържаше по веждите и мустаците му, лепеше се върху цевите на пушката и дори влизаше в яката на шаячната му полушубка. Той мигаше, чистеше с длан лицето си и криеше пушката под мишницата си. Беше решил да се върне у дома, но преди да направи това, трябваше да повика кучетата и да ги върже със синджирите, които беше опасал на кръста си. Да ги вика оттук нямаше смисъл — викът му едва ли би се чул в дола, където те останаха.

Приходата нарами пушката и тръгна по една козя пътечка към върха на хълма. Неизминал и десетина крачки, забеляза засипаните следи на Чернишка.

— Тю бре — извика той и тутакси в него пламна ловната страст и надеждата да убие лисицата.

Без да губи време, тръгна по следите на Чернишка. Драките закачаха дрехите му, калпака и пушката, събореният сняг се изсипваше отгоре му, гумените цървули се плъзгаха, но Приходата не обръщаше внимание на това и вървеше бързо, изплашен, че снегът може съвършено да засипе следите.

Щом излезе на поляната, обърна се към дола и завика кучетата. Громкият му глас заглъхна без ехо. Той не ги дочака, продължи да върви по дирята, достигна скалите и откри пещерата.

Чернишка чу шума от съборените камъчета под краката му, дори дишането му, вмъкна се безшумно навътре и легна по корем.

— Тук си — каза Приходата. В гласа му трепна радостна нотка.

Лисицата видя окото му да наднича през пукнатината. Парата от дъха му се вмъкна като малко облаче.

Тъмнината му пречеше да забележи Чернишка и тя разбра това от израза на окото, което продължаваше внимателно да оглежда. След

малко Приходата се отдръпна. На височина на неговия ръст пукнатината беше най-тясна, но долу, отдето се промъкваше Чернишка, тя се разширяваше. Той легна и се опита да пъхне главата си вътре. Не успя, но сега лисицата видя цялото му лице — кръгло, мургаво, настръхнало от студа. Очите му имаха същия съсредоточен и търсец израз. Приходата остана в това положение няколко минути, дишайки шумно. После се изправи и Чернишка отново чу гласа му:

— Тук си, няма къде да вървиш...

Стъпките му се отдалечиха. Лисицата се успокои, ала Приходата скоро се върна. Носеше голям камък, с който запуши входа на пещерата. Той го стовари с трясък, изпъшка и пак тръгна за някъде.

Всеки външен шум отекваше във вътрешността на скалата. Чернишка разбра, че Приходата обхожда и оглежда скалата. И наистина той искаше да провери дали пещерата няма друг изход. Щом се увери, че няма, върна се и самодоволно потърка ръце.

— Ще те измъкна аз тебе като лалугер, почакай! — каза той, свали торбата от рамото си и я спусна на земята.

След това започна да вика кучетата. Вика дълго с грозен и тревожен глас. После събра сухи съчки и клони. Чернишка чуваше пращането на съчките, които Приходата чупеше на коляното си. Той отмахна камъка от входа, провери дали цепнатината е достатъчно широка, за да се проврат вътре кучетата, почака още няколко минути и запали съчките.

Пламъкът бързо обхвана крехките клончета, които пламнаха с леко пращане. Приходата почака огънят да се разгори, събра шума и я хвърли отгоре му. Гъст и лютив дим започна да навлиза в кухнята. Лисицата се мъчеше да избегне пушека, но скоро цялата пещера се изпълни и сега Чернишка не виждаше край себе си нищо освен гъста, топла и лютива мъгла, сред която сякаш се люлееше и носеше.

Огънят пламваше неочаквано; влажните листа, изсушени от топлината, се запалваха и тогава димът намаляваше, ту отново започваше да навлиза — гъст, сиво-зеленикав и отровен. Чернишка пълзеше из пещерата и се блъскаше о стените.

Мятайки се насам-натам, тя откри, че в дъното на пещерата димът не е тъй гъст. Цепнатината продължаваше нагоре в скалите и излизаше навън. А там, дето започваше, лекото въздушно течение изсмукваше дима като комин. Чернишка се установи тук, сви се на

кълбо и заби муцуна в дългата и мека козина на корема си. Сега, преди да навлезе в гърдите ѝ, димът беше пречистен донякъде от козината. Тя усещаше как силите я напущат, как се замайва и се носи някъде заедно с цялата пещера. Престана вече да чува съскането на огъня. Съзнанието я напущаше, но тялото ѝ остана все тъй свито, с плътно долепена към корема муцуна, с отметната към главата опашка, докато димът започна да редее. Отвън престана, да навлиза нов пушек, в пещерата стана горещо. Загубил надежда да я изкара от бърлогата, в своето ожесточение. Приходата беше натрупал грамадна клада дърва. Огънят нагриваше скалата тъй силно, че тя пукаше, вътре въздухът трептеше, каменната кухня бе ярко осветена от пламъците и ако Приходата би могъл да надникне, щеше да види гърба на свитото зверче, в чието тяло животът едва се задържаше.

Най-сетне огънят загасна. Дървата се свършиха и разгорещеният Прихода пак се залови да вика кучетата. Ту викаше, ту даваше ухо да чуе лая им. Те бяха успели да вдигнат друг дивеч и сега гонеха някъде до самата река. Приходата ги изруга, запуши входа на кухнята с камъка, взе опряната о скалата пушка и се загуби из побелялата гора.

Чернишка не чу неговото заминаване. Тя лежеше като мъртва. Едва привечер, когато снегът престана и над белите гори падаше мрак, тя се свести, допълзя до изхода и се опита да излезе. Тежкият камък беше залостен здраво в пукнатината. Беше изтощена и нямаше сили да го отмести. Върна се и легна, като кихаше и чистеше муцуната си от тежката миризма на дима.

По-късно пак се опита да отмести камъка. Драска го и го блъска, но той стоеше непоклатимо на мястото си. Всичките ѝ усилия отиваха напразно, ала тя не се отчайваше. Почиваше си и отново се залавяше с него. Това се повтори много пъти в дългата декемврийска нощ, докато настъпи утрото. Тогава тя пак чу стъпките на Приходата.

Той дойде до скалата и надникна през цепнатината.

— Е, как си? — рече той. — Ако не си умряла от дима, утре ще ти смъкна кожичката.

Свали торбата и от нея извади нещо тежко, което изтрака. Камъкът бе вдигнат от входа и в пещерата влезе бялата светлина на зимния ден. Чернишка видя капана. Приходата го заложи до самия изход. След това постави камъка на мястото му и си тръгна. Вътре отново стана тъмно.

8

Дълго време тя не се решаваше да се приближи до опасния предмет. Беше чула щракането на пружината и тоя звук, който познаваше от своето пленничество, ѝ подсказа какво я очаква. Виждаше капанът да се тъмнее на изхода: разтворените дъги лежаха спокойно в елипсовиден кръг и чакаха да стиснат врата и в челичените си мишци.

Когато гладът започна да я измъчва и нуждата да излезе стана повелителна, тя се приближи към ключата, лазейки по корем. Сантиметър по сантиметър кракът ѝ започна да се приближава към страшната машина. Черната ѝ лапа опипваше скалата, покрита със сажди. Цялото ѝ внимание бе съсредоточено към извършване на нещо, което съвсем не ѝ беше ясно. Инстинктът ѝ подсказваше, че не бива да се приближава към капана, но у нея съществуваше смътен спомен, че капанът я беше хванал, когато бе скочила отгоре му. Сега нямаше да скочи — щеше да се приближи и да го бутне с крак, а ако той се хвърлеше върху нея, щеше да отскочи, както би направила, ако я нападнеше някакво животно...

Тялото ѝ се сви в очакване на предстоящата опасност и лапата ѝ се допря до студената желязна скоба. Не последва нищо и тя отдръпна крака си, впила очи в ключата. Разглеждаше я тъй внимателно и търпеливо, с наострени уши, че изразът ѝ стана необикновено съсредоточен и по него биха могли да се отгатнат мъчителните усилия, които полагаше нейният мозък. Не откри нищо и кракът ѝ пак докосна скобата. Тоя път обаче не се отдръпна веднага, а леко натисна желязото. Ключата се плъзна по гладката скала. Чернишка оттегли крака си. Сега тя знаеше, че капанът може да се бута и да се придвижи напред. Тя продължи да го разглежда и след няколко минути отново го бутна. Дръжката чукна в скалата, синджирът, с който беше вързан, издрънча. По-нататък ключата не можеше да се отмести. Но Чернишка не схвана това. Тя пак се опита да я придвижи и пак я натисна с крака си. Капанът не мръдна. Тогава започна да усилва натиска и когато и

това не помогна, опита се да подпъхне крака си под дъгите. Тая работа се оказа трудна, Трябваше да се обърне — и тя легна на едната си страна. Крачето ѝ се подвря под дъгата. Тя го остави така. Капанът стоеше мирно. Тя продължаваше да държи крака си, докато дъгата започна да тежи върху ставите на китката. Тогава поиска да го измъкне. Дръпна го лекичко, обаче лапата беше притисната от железния ръб и за да я извади, трябваше да я дръпне по-силно. Обзе я страх, че капанът държи крака ѝ и не го пуца. Ужасена, тя се дръпна с всички сили и скочи на крака. В същото време повдигнатият капан се удари в скалата. Ключата подскочи като живо същество и нейните дъги се затвориха с трясък...

Чернишка избяга в дъното на пещерата, очаквайки капанът да я нападне, но той вече не се движеше. При своето затваряне беше се отместил от входа и лисицата използва това обстоятелство да избуца камъка. С цялата си неизтощима енергия пак се залови за работа. Ноктите ѝ се изтриха да драцят. Камъкът не помръдваше.

Така измина късият декемврийски ден и дойде нощта.

Навън зафуча вятър. Над прохода се развилия буря. През цялата нощ Чернишка слуша скърцането на дърветата и съскането на снега, който вятърът насипваше пред входа на пещерата.

Призори бурята утихна. Над белите гори легна плътна тишина. Не се чуваше вече бученето на реката, студеният въздух не се разклащаше от никакъв звук. Към обед тя долови отдалече стъпките на Приходата.

Той отмахна камъка и с почуда изгледа затворения капан. Главата му беше увита в кафяво шалче, мустаците му бяха заскрежени, от зачервения му нос излизаше пара. Изпсува, заклати глава и внимателно разгледа мястото край капана. След това го хвана за синджира и го потегли. Затворените дъги пречеха да го измъкне от пукнатината. Той го усуква и дърпа на разни страни, докато го извади. Това го разяри.

— Ах, ти, мръсна гадино! — извика той. — Аз ще те науча! Още един път — и ще играе пушката. Няма да ме надхитриш!

Пак се опита да види лисицата и надникна вътре. Окото му сълзеше. Като се оттегли, запъна пружината на ключата и я сложи на предишното ѝ място.

Край скалите пак настъпи тишина.

9

Три дена поред Приходата залагаше капана и всяка сутрин го намираше затворен. На четвъртата сутрин той донесе умрял петел и стара едноцевна пушка. Завърза петела о спусъка на пушката и като я закрепил в скалата така, че дулото да сочи птицата, отиде си разгневен.

През тоя ден гладът измъчваше най-силно Чернишка. Щом загуби надежда да отмести камъка, тя насочи вниманието си към дъното на кухината и откри пукнатината, през която беше излязъл димът. Тая пукнатина, широка колкото човешка педя, криволичеше нагоре в скалата, запълнена с камъчета, гнили листа и пръст, навлечени от ветровете и дъжда.

Лисицата започна да рови, изправена в тесния тунел. Отначало ровенето вървеше бързо, но когато краката ѝ престанаха да се опират в дъното на пещерата, тя трябваше да се крепи о скалата със задните нозе. Това я изтощаваше скоро и тя лягаше. После пак започваше да драще из пукнатината. Понякога пред нея се изпречваше по-едър камък, залостен в тесния комин. Трябваша ѝ часове да го откърти и да го събори долу.

На четвъртата сутрин, когато Приходата донесе петела, тя беше успяла да прокопае и изчисти половината от цепнатината и с цялото си същество усещаше близостта на външния свят, от който я отделяше само тънък и рохкав пласт земя.

Тя чу познатите стъпки и легна в пещерата да следи движенията на Приходата.

Скоро мъртвата птица остана да лежи при входа и пак настъпи тишина. Гладът свиваше мъчително стомаха ѝ, но споменът за петела на Фокасинов и за онова ранно утро беше се свързал завинаги със самия капан и в недоверчивия ѝ ум заседна нов страх. Дулото на пушката правеше тоя страх още по-силен и сега за нищо на света тя нямаше да се приближи до клопката.

Все пак изкушението беше голямо, но тя побягна в дъното на пещерата, където веднага се залови да рови.

Пръстта и камъчетата се сипеха отгоре с леко шумолене и скоро тя достигна тая част от пукнатината, дето последната извиваше под ъгъл. Тялото ѝ се заклеци в скалата и дълго време не можеше да се измъкне. То се гърчи, задните ѝ крака увисваха безпомощно и оставаха така, докато си почиваше. После пак започваха мъчителните усилия и пак се чуваше шумът на свличащата се пръст. Това продължи до полунощ. Тогава над скалата се подаде главата ѝ, а малко по-късно се измъкна и тялото ѝ. Беше измършавяла, изцапана с кал и с пръст. От изранените ѝ крака течеше кръв.

Над прохода тежеше студена глухота. Отърсените от кита гори мрачно се чернееха. Отникъде не идваше нито един звук, като че самата земя бе вкочанена от ледената декемврийска нощ. Само в дола, над който завършваха скалите, Чернишка долови плачливия ромон на вода. Жаждата я мъчеше не по-малко, отколкото гладът, и тя се повлече към водата, като оставяше зад себе си кървави следи. Снежната кора бе здрава и тя вървеше по нея, без да потъва. Видя отдалече черното петно, дето снегът беше разтопен от топлинка. Някаква животно като сянка се понесе по отсрещния бряг. Това бе заек, дошъл да пасе трева край извора. Чернишка не му обърна никакво внимание. Жаждата я гореше, единственото ѝ желание беше да се налочи с вода.

Щом натопи езика си в изворчето, тя приклезна — толкова остра бе насладата, която изпитваше от поглъщането на хладката вода, че по тялото ѝ се разля изнемогваща слабост. Като се напи, отстрани се под брега и легна. Дробовете ѝ жадно поглъщаха студения въздух. Миризмата на дима, с която бе напоена пещерата, още я измъчваше.

Започна да ближе раните по краката си. Кръвта продължаваше да тече, пръстите я боляха. Тя стана и навлезе в мочура край кладенчето: хладката вода облекчаваше болките. Стоеше с наведена глава и с провиснала опашка.

От насрещния бряг снежната кора заскърца. Върху белината на снега се очерта силуетът на заека, който се връщаше.

Чернишка полека се свлече и легна, невидима сред калната земя. Заекът се спря на другия край на мочура. Разстоянието, което ги разделяше, не бе по-голямо от пет крачки, но Чернишка не се решаваше да скочи. Така изминаха няколко минути. Заекът стоеше свит на топка, само дългите му уши се разтваряха като ножици. Върху заснежения бряг се очертаваше нежното му прегърбено тяло. Най-

сетне той скочи в мочура и внимателно, сякаш се боеше да не се измокри, наведе се да пасе.

Чернишка сви мускулите на задните си крака и изхвърли тялото си напред. Заекът изпищя, когато зъбите ѝ се забиха малко по-долу от врата му, дето се издигаха крехките плещи. Лисицата склучи челюстите си. Заекът врецеше и се мятеше. Задните му крака го тласкаха като пружини. Беше едър и силен. Тя се опита да го хване за врата, но той се отскубна и се отправи по брега. Направи два грамадни скока, взе преднина, но скоро се свлече надолу. Зъбите на лисицата бяха прекъснали вратните му артерии...

Чернишка изяде цялата му предница. Останалата част отвлече в дола и там я зарови. Спеше ѝ се, както никога. Тя тръгна нагоре из гората, влачейки изранените си крака, решила да напусне скалите завинаги.

10

Бягайки от Приходата, тя се озова в родните си места. Откак бе дошла тук, обитаваше една ниска гора от лешникови храсти, липи и бук. Насреца, в скалите, живееше майка ѝ.

В тая гора беше открила хубава язовина. Стопаните, два язовеца, спяха в топлите си леговища. Зимата беше ги приспала и Чернишка можеше свободно да хазайничи из цялата язовина.

Отначало, когато обходи чуждото жилище и видя спящите язовци, потънали в сухи листа, тя се изплаши, защото веднага разбра, че те не са мъртви, а само спят непробудно. Но по-късно свикна с тяхното присъствие и прекарваше деня спокойно в тъмния тунел.

Вечер отиваше зад баира, от другата страна на който се откриваше широка панорама. Тук проходът завършваше, двата бряга се отдалечаваха и като две огромни ръце обхващаха широка вълнообразна местност, прорязана от долчета и пътища, из чиито гънки се криеха махалички и селца. Реката разсичаше тоя къс земя, оградена с високи планини.

Чернишка слизаше по стръмното бърдо, обрасло с изгризани от козите стада храсти, пресичаше шосето до една запустяла воденичка и отиваше край селцата да търси храна.

В тия студени декемврийски ноци нямаше луна. По тъмното небе светеха дребни синкави звезди. Зловещо тъмнееха отърсените от снега гори. Пустите пътища бяха нарязани от шейни и ожълтели от пикоч и говежди тор. Окованите води на реката се чернееха само по бързеите. След полунощ се чуваше пукотът на леда по цялото протежение на долината, светлинките от селцата гаснеха, мъглата и мракът се смесваха и всичко се забулваше в мъртвешки студена сивота.

В една такава нощ Чернишка срещна майка си. Старата лисица дори не се спря, а отмина като сянка към един дол.

Призори Чернишка се прибираще по същия път. Пред изгрева снегът ставаше стоманеносин, във въздуха прехвъркваха ледени кристалчета. После слънцето се показваше, грамадно и червено, и

зарите му багреха снега с малиненочервена светлина. Скрежът облепваше горите с бисерни дантели и по всеки храст разцъфваха крехки цветчета. Козината на Чернишка се поръсваше със снежен прах и преди да се вмъкне в язовината, тя се отърсваше хубаво. После слънцето се издигаше — жълто и ослепително, скрежът започваше да се топи и да капе с тих шепот. Когато нямаше вятър, Чернишка се припичаше на слънце. Продълговатите ѝ очи, дръпнати към основата на ушите, блажено се свиваха. Козината ѝ лъщеше в обилната светлина. Сойки събаряха скрежа, крякаха и всяка багра на перата им се виждаше ярка и чиста. В дъното на прохода, над незамръзналия бързей, се чупеха блясъци, сякаш някой там въртеше саби. Към обед снегът започваше да се топи, а привечер върху насрещната страна на прохода пълзеше огромна сянка. И Чернишка пак тръгваше на лов. Всяка нощ ѝ носеше ново приключение и неочаквани срещи с други скитници като нея, тръгнали по плячка. Срещаше порове, които издаваха воняща миризма, непознати лисици, белки, дори диви котки, от които бягаше. Веднъж срещна вълк единак. Той я забеляза, погна я и тя се понесе като тъмна лента. Бе тъй уплашена, че се успокои едва когато влезе в гората...

През време на тия скитания често минаваше край зеленчуковата градина, в която работеше и живееше Приходата. В късните среднощни часове дебнеше край постройките и чуваше как Приходата и неговите другари хъркат зад стената. Понеже в стопанството нямаше друго куче освен кучката (тя спеше на топло в обора), Чернишка си позволяваше да лови мишки край самите сгради или в долчето, дето стърчеше грамадното колело на долапа.

Такъв беше нейният живот в края на декември, когато дните са къси, а нощите безкрайно дълги.

В зеленчуковата градина през зимата нямаше работа. Кооператорите прекарваха свободното си време край печката в разговори, игри на карти и четене на вестници. Повечето си отиваха в село при семействата си и край Приходата оставаха двама-трима души, които слушаха неговите ловджийски приключения и му подмятаха шегите. Той нямаше деца, жена му работеше в стопанството, а къщата му в село беше затворена.

Историята с лисицата бе известна на всички кооператори. Приходата беше представил Чернишка като извънредно голяма и хитра лисица, чиято кожа, според думите му, „гори като огън, а опашката ѝ е равна таман на две къдели“. Той обясняваше своята несполука с обстоятелството, че не отишъл навреме да види какво е станало и лисицата се измъкнала, „макар и ранена“, а кървавите ѝ следи били вече засипани от вятъра със сняг и съвсем заличени.

В неговото въображение Чернишка наистина бе такава необикновена лисица и той мислеше за нея по цял ден, мечтаеше как ще я убие и ще донесе скъпоценната ѝ кожа. Когато заложи пушката и петела, беше убеден, че лисицата е вече негова, и се хвана на бас, че тоя път не ще се върне с празни ръце. Тъкмо поради баса той не отиде на следния ден да види какво е станало, като разсъждаваше, че гладното зверче няма да издържи на изкушението да изяде петела, „пък ако това не е станало нощес, то утре непременно ще стане“. Така, страхувайки се да не загуби баса, за по-сигурно отложи посещенията и едва на втората сутрин отиде при скалите.

Пушката си стоеше тъй, както я беше оставил. Ударникът беше вдигнат и щом го погледна, Приходата разбра, че петелът не е побутнат. Той обиколи скалата, видя дупката, отдето Чернишка беше се измъкнала, и започна да псува и да маха с ръце. После тръгна по следите. Кръвта от лапите на лисицата личеше като жълти петна по снежната кора. Но да се проследи тая диря се оказа трудно — петната

се губеха, изсмукани от снега. Приходата повървя стотина метра и се отчая.

Като се върна в градината, той представи работата съвсем иначе. Излъга, че уж лисицата била ранена от заложената пушка, но не смъртно, а твърде леко. Лъжата имаше за цел да докаже на всички, че колкото и хитра да е тази лисица, все пак той успял да я надхитри и само по една случайност губи баса. Обаче след седмица самият Прихода напълно вярваше в лъжата си и беше готов да се закълне в каквото поискат, че наистина е било така, макар че привързаната о скалата пушка не бе гръмвала.

— Язык за кожата! Отиде хубавото животно ягма! — тюхкаше се той. — Защо ми трябваше да се ловя на бас? Иди бе, човече, на другия ден, вземи си лисицата, па се върни.

— Кой знае къде си ходи тя жива и здрава — ядосваха го другарите му.

— Ходи, вятър! — казваше замислен Приходата, като си спомняше за лъжата, и тутакси започваше да обяснява на несведущите къде и как е ранена лисицата.

Щом времето омекна и стана добро за лов, Приходата отиде в селото да вика учителя. И една сутрин учителят пристигна е черното си куче.

— Ще пуснем за оная лисица — заяви Приходата, когато двамата излязоха от стопанството. — Заклел съм се да я убия. Заради нея по цяла нощ не спя, загубих баса и за гавра станах...

— За коя лисица говориш? — зачуди се учителят, който отдавна знаеше историята с Чернишка. — Нали казваш, че е умряла?

— А бе... казвам, ама не ми се вярва — рече Приходата, без да се смути. — Може да е била ранена съвсем леко... Де да знаеш!...

— Добре — усмихна се младият човек. — Къде мислиш, че е отишла? Не ми се вярва да лежи пак в пещерата.

— Мислил съм по това. Карай, ще ти покажа къде!

Те вървяха по шосето, разговаряха високо и дърпаха синджирите на кучетата, която се теглеха. Утрото беше облачно, духаше южен вятър, снегът придобиваше оловносив оттенък. По върховете горите бучаха, а снежната кора започваше да омеква.

— Чудесно време за лов. Сега, като дигнат, няма отърваване — рече учителят.

— Славно временце! В един такъв ден какви зайци бихме!... Ех, че лов беше!

Надпреварваха се да разказват разни приключения, въодушевяваха се все повече, поглеждаха кучетата мечтателно и оправяха ремъците на пушките. Щом навлязоха в прохода, Приходата заоглежда брега на реката. Близо до моста започваше стръмна поляна. Тя се простираше от самото шосе към бърдото като грамадно бяло платно. Острите очи на учителя откриха отдалече следите на Чернишка.

— Гледай! — рече той и посочи дирята. — Видиш ли откъде се е прибрала. Бас държа, че е минала най-много преди десетина минути.

Приходата погледна нагоре и уверено каза:

— Тя е!

— Коя? — попита учителят.

— Оная лисица.

— Хайде де! Откъде познаваш?

— Казвам ти, че е тя. Да пуснем на нея.

— Все ми едно — съгласи се учителят.

Тръгнаха по следата. Кучетата се теглеха и жадно душаха прясната лисича миризма. Бузите им се надуваха, готови да се разтворят от лая, който напираше в гърдите им.

Отвързаха ги, когато достигнаха стръмния бряг на бърдото. Лисичата следа извиваше край гората.

— Хм — каза учителят, гледайки как кучетата се втурнаха по дирята и се загубиха към дола. — Винаги ме е поразявала лисичата следа. Да не ѝ се нагледаш. Като мъниста я реди.

— Гердани пише! — съгласи се Приходата.

Двамата напълниха пушките си.

— Сега единият от нас горе, на самия хребет. Другият ще остане на пътя. Къде искаш?

— Остани — рече учителят, нарами пушката и навлезе мълчаливо между дребните храсталаци.

— Ако кучетата дигнат от другата страна, слез под скалите. Ха наслука!

— Наслука! — отговори учителят, без да се обърне.

Приходата излезе на пътя. Оттук се виждаше голяма част от прохода: шосето, което се извиваше долу, замръзналата река, горите,

отънали в сняг. Изчистеният от мъгли балкан показваше снежните си вериги в сивото небе.

Приходата се спря на пътя с пушката под мишница и застана неподвижно.

Кучетата мълчаха и това го зачуди.

„Има си хас да са загубили следите“ — помисли си той и погледна към хребета да види учителя. Другарят му продължаваше да се промъква из дребната гора.

Изведнъж кучката писна, като че вдигна заек. Гончето начаса̀ се намеси. Приходата взе пушката в ръце и вдигна ударниците. Лаят замлъкна.

Той чакаше уверен, че гончетата отново ще открият следите на вдигнатото животно. Обърна се и погледна нагоре. Учителят стърчеше изправен върху една скала на самия хребет. Фигурата му изглеждаше мъничка и черна върху фона на сивото небе.

Изминаха десетина минути, а гончетата не се виждаха никъде. Приходата потърси с поглед учителя. На скалата нямаше никой.

— Хоп! — извика Приходата.

Не получи отговор и се върна към мястото, дето кучетата бяха залаяли.

Започна да се изкачва по стръмния склон, като се плъзгаше и потеше от усилия. Изведнъж учителят се обади над него.

— Какво стана?

— Следите водят надолу — каза Приходата.

— Да викаме кучетата.

Учителят беше сложил едната си ръка върху патрондаша и нервно буташе металическите шапчици на патроните. Пушката висеше на рамото му, небрежно наклонена, и прикладът лежеше на височината на кръста му. Приходата стоеше спокойно. Заешкият му калпак беше повдигнат над челото. Краката му, обути в дебели навои, приличаха на диречи. Мазната торба лежеше върху хълбока му като голяма буца. Върху подплатената с кожи полушубка беше опасал кучешките синджири.

Вятърът се блъскаше в двамата и развяваше спуснатите наушници от скиорската шапка на учителя. Топлата вълна, преминала планината, подяждаше снега.

Като почакаха още няколко минути, Приходата започна да вика кучетата. Учителят свали пушката от рамото си, прицели се в една драка и дръпна спусъка. Гърмът изпълни с пукот целия проход и върху снега край драката се появиха черни точки.

— На-а-а, Арап! На-а-а, Волга! — викаха и двамата.

Изведнъж от гората се измъкна кучката. Главата ѝ беше изцапана с пръст.

Щом я видя, Приходата веднага разбра какво се е случило.

— Казах ли ти аз, че е същата лисица! — извика той. — Пак се е завряла в скалите! Ах, веринката ѝ!... Води ни, Волго, води ни! — обърна се той към кучката.

Волга го погледна със зачервените си очи и се върна в гората, като се обръщаше да види дали я следват.

12

В тая влажна и топла декемврийска сутрин Чернишка се прибра по-късно. Призори мракът се задържа, раздвиженото от вятъра пространство привличаше вниманието ѝ с шума и движението, освен това започнаха да прелитат диви гъски, а и мишките тоя път скитаха повече.

Чернишка закъсна. Когато пресичаше шосето, натъкна се на една шейна. Селянинът я видя, нададе силен вик и гръмко я изпсува.

На разсъмване кората на снега вече не издържаше тежестта на тялото ѝ и Чернишка вървеше трудно, потъвайки до рамене. Тя прекоси поляната нагоре, после изви към бърдото и се озова в своята гора, когато беше напълно съмнало. Всяка сутрин, преди да легне, скриваше следите си, като избираше местата, дето снегът бе твърд или където камъните бяха пробили снежната кора. Но сега дирята ѝ личеше отдалече.

Тя не влезе в язовината, а легна под дънера на една липа. И почти веднага заспа, изморена от ноцните си скитания.

Кучетата я изненадаха. Тя ги чу, когато бяха вече съвсем наблизо, и реши да се таи с надежда, че може би не ще я открият. Ала кучката дойде до самата липа. Чернишка не издържа, направи огромен скок, просто прелетя над храстите, и се понесе надолу, сподирена от бесен лай. Още в първите минути разбра, че мъчно може да бяга из размекнатия сняг. Потъваше, докато кучетата тичаха по-лесно. Чернишка се насочи към язовината и без колебание се вмъкна вътре. Това стана за няколко секунди.

От леговището на язовците дупката се разделяше на два тунела, които водеха в противоположни посоки. Чернишка мина край спящите, нищо неподозиращи стопани и влезе в тунела, който завиваше зад леговището.

Кучетата я следваха по петите. Черното гонче се завря в язовината, без да престане да лае, и като си помагаше с крака, с усилия лазеше в тъмното подземие. Чернишка го очакваше в най-тясната част

на тунела, където един камък се издаваше от стената и стесняваше и без това тясната дупка.

Щом достигна леговището и видя язовците, гончето залая още по-разпалено. Зад него лаеше кучката. Като по-тънка, тя се промъкваше по-лесно. Язовците се размърдаха. Лаят ги събуди, но тежкият сън ги държеше в сладостно вцепенение.

Окуражено от присъствието на кучката, гончето влезе заднишком в тунела, където беше Чернишка. Така язовците бяха нападнати от две страни.

Те загрухтяха яростно. Мъжкият се обърна към кучето, женската — към кучката. Гончето отстъпи навътре и Чернишка видя в мрака задницата му. Нападението на язовеца беше бавно, но неотстъпно. Той се приближаваше с повдигната горна устна, която откриваше белите му гъсто наредени зъби. Кучето вече не лаеше, а яростно ръмжеше. Задницата му опря о камъка. По-нататък не можеше да отстъпва. Язовецът схвана това като готовност да влезе в борба и го нападна. Започна свирепо даvene. Дупката се изпълни с ръмжене, писък и вой. Чернишка виждаше как гърбът на кучето се блъска в камъка, как върху козината му се сипе пръст, чуваше сърдитото грухтене на разярения язовец и тракането на зъбите, които се посрещаха и чаткаха.

Изведнъж кучето изпищя. После то успя да се освободи от зъбите на язовеца и отново започна да се дави с него. Борбата се прекрати неочаквано, понеже язовецът се оттегли към леговището. Гончето се окуражи и залая с тънък, не свой лай. Кучката беше напуснала язовината и гончето скоро млъкна, изплашено, че остава само. Но долу в тъмната и топла дълбочина на земята достигна глух тътнеж. Чернишка долови стъпките на двамата ловци, които Волга беше довела. Лаят пак изпълни язовината. Окуражени от присъствието на стопаните си, кучетата смело нападнаха язовците.

Цял час лаят не преставаше да пълни мрачната дълбочина на земята. Някой от ловците ходеше над язовината и удряше с нещо тежко земята. Чернишка се отдръпна още по-навътре. Тунелът се разшири. Тя се обърна и пълзейки по корем, достигна стар, полузатрупан изход. Снегът го беше засипал, но светлината прозираше през него. Чернишка се примъкна до отвора и като се послуша да разбере къде са двамата ловци, изскочи оттам с такава бързина, че тялото ѝ се изхвърли нагоре като избликнал гейзер. Само за миг окото и зърна легналия Прихода,

който бе оринал наоколо снега и с долепено до земята ухо се мъчеше да определи мястото, където лаеха кучетата. Той не видя лисицата и продължи да слуша глухото бухтене на гончетата. Ала учителят я забеляза и изгърмя. Нещо злобно свирна между клоните на гората и Чернишка усети остро опарване в гърба си. Тя избяга с грамадни скокове надолу из дола, сподирена от виковете на двамата ловци...

13

След тая случка беше принудена да напусне гората срещу скалите. Няколко дни по-късно в една януарска нощ бе минала край язовината. Видя стъпките на хората и на кучетата, изкаления и окървавен сняг, разкопаната черна земя. Разораната язовина бе пълна с вода.

Раната на гърба се оказа лека. Дробинката беше одраскала кожата, без да засегне гръбнака. Чернишка близа раната няколко дни и всичко мина благополучно.

Тя се върна в сечището, дето Приходата я беше гонил, но не се реши да влезе в пещеричката. Няколко дни нямаше постоянно местожителство. Спеше, където ѝ попадне — ту край реката, дето сестра ѝ, отдавна убита от ловците, беше я гонила, ту в едрата гора зад хълма. Хубавото топло време ѝ позволяваше да лежи на открито и да се грее на слънце. Но към средата на месеца заваля нов сняг. Дебели преспи засипваха сечищата. Валежът продължи два дни и през това време Чернишка не излезе от хралупата на паднал полуизгнил дънер. Тя влизаше в него като в грамадна тръба. Снегът засипа дънера и вътре стана по-топло, отколкото под земята.

Щом снеговалежът престана, изясни се и дойде студът. Храна не се намираще никъде и Чернишка се отдаде с всички сили на заешки лов. Всяка вечер преследваше зайците по следите, гонеше ги като хрътка и все не ѝ се удаваше да хване нито един. В тихите лунни нощи снегът предателски скърцаше, а месечината светеше тъй силно, че всичко се виждаше отдалече.

Чернишка обикаляше около кантона и по шосето, душеше дано открие някаква храна, захвърлена от хората. Тя не се решаваше да отива към селцата, защото снегът беше дълбок. Когато не можеше да напълни стомаха си с месо, гризеше гнили дънери и утоляваше глада с тяхната дървесина. По-късно започна да преминава от друга страна на прохода, дето бе открила ято яребици. Всяка нощ ги гонеше край шосето, дебнеше ги из полузамръзналите поточета в доловете. Гладът

я правеше тъй смела, че една нощ тя се реши да влезе в двора на кантона. Мелезът я погна с лай, а Фокасинов, който беше се сдобил отнякъде с пушка, излезе навън и гръмна напосоки. Чернишка пак чу неговото: „У-у, де-де-е!“

Няколко дни по-късно, като обикаляше край зеленчуковата градина, тя се вмъкна под навеса и там удуши една болна кокошка, оставена вън от курника, да не зарази другите. Кокошката не издаде никакъв звук и никой от хората не се събуди. Ала на сутринта опитното око на Приходата откри лисичите следи върху снежната кора. На следната нощ той реши да я чака с пушка в ръка. Скри се в сянката на навеса и там прекара до зори. Чернишка дойде толкова близо до него, че го чу как пъшка и подсмърча от студа зад кирпичената стена на навеса. Тя не се приближаваше откъм откритата и равна градина; идваше зад гърба на постройките и се криеше в сенките им. Приходата не узна, че хитрото зверче беше идвало за втори път толкова близо до него. Ала Чернишка подуши миризмата на своя враг и вече не се мяркаше насам, колкото и да я привличаше стопанството.

Силният студ и дебелите снегове не позволяваха на ловците да излизат по върховете на прохода и самият Прихода сега ходеше за зайци в горичките на равнината. Двата язовеца бяха задоволили за дълго време ловджийското му славолубие. Той почти забрави Чернишка и отново започна да твърди, че прочутата лисица е умряла от раната си. Учителят му беше казал, че лисицата, която бе изскочила тъй внезапно от язовината, бе малка и черна.

Към края на януари времето омекна. Снеговете се разтопиха. Настъпиха ясни и топли дни. Чернишка вече не гладуваше. Тя беше измършавяла, но скоро се поправи и животът ѝ стана спокоен и приятен.

Времето се менеше: ту заваляваше сняг, който се стопяваше, щом се покажеше слънцето, ту преминаваха лапавици, зимата се възвръщаше и нова, чиста белота засипваше калните пътища и горите. Въздухът се изпълваше със светлина, дните растяха.

От близките махалички и селца взеха да се чуват удари на тъпани. Там ставаха сватби и Чернишка по цял ден слушаше глухите, ритмични бухания, далечните писъци на кларнети и гайди. Понякога по шосето минаваха каруци със сръбнали селяни, сладко дрънчаха звънциите на конските хамути, ехтяха сватбарски провиквания. Сутрин мъглата пак започна да пълни прохода, а бученето на реката се засилваше с всеки изминат ден, понеже снеговете в планината се топяха.

Нощем по синкавото небе се издигаше грамадна месечина и бухалът викаше със страшен глас своята другарка. Патици прелитаха над прохода в черни, гъсти ята, които се разтегляха в неправилни вериги и се губеха на север в сияещото небе. Непознати лисици дрезгаво клявкаха и крещяха.

Чернишка стана неспокойна. Скиташе насам-натам, обзета от неясно желание, вслушваше се в крясъците на другите лисици и съвсем престана да държи сметка, че нарушава установените закони в гората, като навлиза из чуждите ловни полета. Всяка лисича следа я изпълваше с интерес. Ако следата се окажеше следа на лисугер, Чернишка се опитваше да я проследи, любопитна да срещне непознатия. Все от това любопитство и неспокойствие тя преминаваше от другата страна на прохода, дори отиваше още по-далече. В тия скитания беше срещнала няколко стари лисици, след всяка от които вървеше лисугер. Те ѝ показваха зъбите си и фучаха насреща ѝ. Три-четири дни Чернишка скита сама и в една топла нощ, когато самотата започна да я мъчи, тя се спря край гората, погледна луната и изкрещя също така, както крещяха нейните посестрими. Това се случи близо до кантона, във високата букова гора, разлюляна от буйния южен вятър.

По небето преминаваха разкъсани облачета. Луната се криеше зад тях, ту отново се показваше светла и лъчезарна, небето сияеше и краищата на облачетата святкаха. Долу от кантона мелезът веднага отвърна със сърдит лай, а Фокасинов, който ходеше из двора, високо каза:

— Какво крещиш, проклетнице? Като пияница се дереш!

Вятърът донесе думите на кантонера тъй ясно, като че Фокасинов беше съвсем наблизо, но Чернишка не му обърна никакво внимание. Властен и нетърпелив нагон обземаше цялото й същество и желанието да срещне по-скоро някой от своя род се засилваше през тая топла февруарска нощ.

Тя тръгна нагоре по реката, като продължаваше да изкрещява от време на време. Така достигна моста, който хвърляше черната си сянка в мътната вода, а пустото шосе тъмнееше. Чернишка излезе на поляната, отдето обикновено тръгваше към селцата, и там забеляза една сянка, която идваше насреща й. Спря се, сведе глава и жълтите й очи, в чиито зеници се оглеждаше луната, отличиха приближаващата се лисица. Сянката се приближи и Чернишка усети миризма на непознат лисугер.

Той беше черничък и дребен като нея. Козината на гърба му бе проскубана от някаква болест на косъма, тъй че по тялото му се виждаше бледосивият мъх — сякаш беше хапан и давен.

Като обдуши радостно Чернишка, той размаха опашка и от муцуната му се изтръгна умилно скимтене. Но Чернишка сърдито изсъска и тръгна надолу по поляната. Лисугерът не й хареса. Той я следваше покорно, вървеше смирено зад нея и се спираше, когато се спреше тя. Чернишка се обръщаше, гледаше пламъчетата в очите му и отведнъж изфучаваше. Лисугерът се отдръпваше уплашено и обръщаше глава настрани, сякаш не забелязваше ненавистта на Чернишка.

През цялата нощ той я следва, помагайки й в лова на мишки, но самият не изяде нито една. Оставяше хванатия лов пред нея и самодоволно гледаше как Чернишка яде. Това обаче не промени отношенията им.

Сутринта, когато тя легна в сечицето над реката, той си избра легло малко по-настрани и легна с глава, обърната към Чернишка, сякаш се боеше, че тя може да избяга от него.

Допреди няколко дни красавецът лисугер, който живееше от другата страна на прохода, се прибираше рано, скриваше следите си из урвите и прекарваше деня в едни скали, обрасли с дребни храсти, бръшлян и трева. От безопасното си леговище слушаше всичко, което ставаше наоколо, и не искаше да знае за ловджийските кучета.

Но сега и той започна да се прибира късно, вече не му се искаше да лежи в студените скали, не го сдържаше през деня на едно място. Нощем го интересуваха повече женските лисици, отколкото зайците и мишките. Той обдушваше грижливо храстите по кръстопътищата и пътеките, където по установения обичай всяка мъжка лисица оставяше следите си, било като драсваше земята със задните си лапи, било като вдигнеше крак и умокрене храста. Червеният лисугер правеше същото толкова по-усърдно, колкото по-силна бе миризмата на миналия оттук негов събрат.

В същата нощ, когато Чернишка изкрещя, той премина из нейните ловни полета. Щом чу крясъците й, веднага се запъти да я търси. Напразно се опитва да премине придошлата река по бързеите и най-сетне беше принуден да я преплува, макар че ненавиждаше водата и не обичаше да се мокри. Излезе на отсрещния бряг, отърси се и за да се изсуши, няколко пъти се отъркаля в една ивица неразтопен сняг. После тръгна да дири Чернишка. Като не я намери, излезе горе, към огрените от месечината ниви, където пасяха зайци.

Лисугерът ги дебна и устройва засади. Лежеше неподвижно и чакаше някой от тях да се приближи. Но зайците бяха на открито, често се изправяха на задните си крака да слушат и не смееха да се приближат до никакъв синор или храст. Към полунощ бе принуден да ги зарече и да се залови с лов на мишки. Така се отдалечи твърде много из високото плато, подмамен от кукуригането на петлите в махаличките, от тъмните долове и от редките дъбови кории, дето катериците, събудени от топлото време, скитаха. Едва призори той се

върна по същия път и попадна на пресните следи на Чернишка и на нейния спътник.

Черното лисугерче не бе пропуснало нито един камък, пън или по-виден храст, без да остави подписа си, та лисугерът успя да открие леговищата на двамата твърде лесно.

Чернишка първа го забеляза. Лисугерчето се изправи с настръхнала козина, а пришелецът се спря и няколко секунди разглежда двамата. После се приближи най-безцеремонно към Чернишка и весело размаха дългата си опашка. Чернишка се зарадва, че вижда стария си познат, и не сви ушите си, както правеше, когато черното лисугерче се опитваше да се приближи към нея.

То изфуча и се озъби. Лисугерът също се озъби. Чернишка клекна на задницата си. Лисугерчето настръхна. Повдигнатата му горна устна свирепо откриваше двата кучешки зъба. Муцуната на лисугера зина като разтворени клещи. Гледаха се очи срещу очи и всеки от тях се мъчеше да уплаши другия със злобно съскане. Най-сетне фученето се сля с непрекъснат звук, който достигна своята най-голяма и възможна височина. Никой не искаше да отстъпи и те се хвърлиха един срещу друг. Гъвкави като змии, вплетоха се за миг в голямо кълбо. Опашките им описваха във въздуха широки дъги, а задните им крака дращеха и скубеха козината по коремите им.

Чернишка следеше борбата най-спокойно.

Лисугерчето захърка под едрия си противник, ала пак не се сдаде. Двамата се търкаляха и се блъскаха в храстите. Изведнъж то се отскубна и цяло измачкано и одърпано, хукна към реката. Червеният лисугер го прогони до самата вода и едва не го удави. Той се върна при Чернишка със снопче козина в устата си. Изплю я, погледна надолу, където бе изчезнал съперникът му, и започна да чисти и гласи хубавата си кожа. След това клекна до Чернишка, изплези език и я погледна. Чернишка си даде равнодушен вид, легна под храста и заспа сигурна, че сега има кой да бди за нейната безопасност. Лисугерът легна, но не там, дето допреди лежеше лисичето, а малко по-настрана.

Така прекараха деня в сечището, разделени един от друг, като че помежду им нямаше нищо, което ги свързва.

В следните три денонощия сякаш бяха обхванати от неутолима страст да скитат. Обходиха цялата отвъдна страна на прохода — от шосето до високото плато, където започваха непознати гори. Следите им водеха край поляни и стръмнини, из сечища, урви и сипеи, но най-често се движеха из дълбоките глухи долове. Чернишка търсеше нещо, а лисугерът я следваше покорно.

Вечер, преди да се отдадат на странстване, отиваха заедно на лов. Лисугерът беше отличен ловец на птици и на зайци. Сега той влагаше цялото си изкуство, за да се хареса на своята избраница. Улови заек, от който изяде половината само след като Чернишка беше се нахранила с другата половина. Беше тъй внимателен, че тя почти нямаше грижи за нищо. Обаче нейното държане си оставаше не особено благосклонно. Тя си позволяваше да фучи в лицето му, когато той се приближеше твърде близко до нея, да отнема хванатата мишка от устата му и дори да го хапе, когато нещо не ѝ харесваше. Лисугерът се подчиняваше безропотно и търпеливо понасяше всичко.

През това време отново заваля сняг на едри парцали и покри черната, започнала да засъхва земя. Гората стана лека и чиста. От обилната светлина на пораслия ден снегът изглеждаше още по-бял. Той хрускаше меко под стъпките на двамата, докато луната прозираше зад висока облачна покривка. В една такава нощ предприеха последното си странстване далеч по течението на реката, из местности, където Чернишка никога не беше ходила.

В тая нощ бухалът нападна враните, които нощуваха в скалите срещу кантона, и оттам излетя уплашеното ято с тревожен грак и се разпиля като отломъци от загаснал пожар по мътното небе, удавило в своите облаци светлината на месечината. Долу по шосето мелезът на Фокасинов ходеше край постройката и виеше срещу луната, защото и нему беше омръзнало да живее самотно, а в това време неговият господар се прибираще пийнал от селската кръчма и като се клатеше и залиташе, мълчаливо тъпчеше размекнатия сняг с мокрите си обуца.

Чернишка поведе спътника си на север. Отначало вървяха през някакъв участък, дето из снега стърчаха неприбрани трупи и много купчини вършина, сетне минаха край напусната въглищарница и се озоваха на най-високата точка от предпланината. Тук предпланината се раздипляше вълнообразно на много вериги. На север те се снишаваха и се губеха към хоризонта. Млади гори покриваха тия вериги, а наоколо нямаше никакво селище. Местността бе глуха и дива, набраздена с не много дълбоки долове, обрасли с дъб и с габър.

Чернишка навлезе в един дол и започна да го обхожда. Никъде по снега не се виждаха следи на диви животни освен на катерици, никаква пътечка не водеше из гъсталаците. Между черната мрежа на клоните се издигаше скала, потънала дълбоко в земята, която показваше върха си над почвата. Под скалата имаше малка кухня.

Чернишка се завря вътре и остана там. Лисугерът чакаше с изправени уши, загледан в кухнята.

След няколко минути Чернишка излезе, отърси се и клекна до скалата. Мястото ѝ хареса. Беше доста високо от дъното на дола и при наводнение щеше да остане сухо. Освен това бе изложено на юг. Все пак тя беше недоверчива и дълго време се ослушва, като движеше черните си уши на всички страни. Звуците, които долавяше, бяха безопасни — наблизко плискаше ручейче, снегът падаше от клоните, освобождаваше ги и те отскачаха нагоре. Далече на север, дето тъмното небе беше започнало да се раздира, идваше гъргорест кучешки лай, а откъм шосето, останало някъде на изток, ръмжеше закъснял камион и неговите фарове изстрелваха дълги снопове светлина, която озаряваше белите гори.

Чернишка погледна лисугера и легна по корем върху мокрия сняг. Другарят ѝ радостно подскочи и започна да играе с нея. Той я прескачаше, дърпаше лекичко ушите ѝ, хапеше я по врата. Тя се бранеше легнала, като извиваше главата си да посрещне неговите нападения, после внезапно престана да обръща внимание на играта и клекна зад скалата. Лисугерът на часа се смири. Без да губи време, той се вмъкна в кухнята и започна да рови меката пръст...

Две нощи лисугерът рови под скалата. Издълба дълбок тунел, който се разширяваше навътре и образуваше доста широко леговище. После продължи тунела и го изви така, че той излезе от другата страна на скалата.

През това време Чернишка стоеше наблизко, без да вземе участие в работата. Понякога лисугерът излизаше от дупката, посипан с пръст, отърсваше се и с гальовно скимтене идваше при нея, сякаш я молеше да влезе вътре. Но Чернишка посрещаше хладно тия покани. През деня лежеше в сушината под скалата, защото навред из гората беше мокро, понеже снегът се топеше. Едва когато жилището бе напълно готово и другарят ѝ навлече в леговището останките от някаква полуизгнила кожа, която беше намерил край шосето, тя влезе в дупката.

От тая нощ прекарваше деня тук, докато лисугерът оставаше навън. Техният живот продължи твърде еднообразно. Вечер тръгваха на лов и се прибираха сутрин заедно. Но след три седмици Чернишка престана да напуца леговището. Беше вече бременна и лисугерът пое грижата за нейното изхранване. Според това, дали ловът беше повече или по-малко успешен, той донасяше веднъж или два пъти храна, оставяше я пред входа на дупката и отиваше да се нахрани на свой ред.

Чернишка слизаше в дола, където водите на ручея издаваха сребърен ек, лочеше с червения си език и отново се прибираше под скалата или лягаше край нея да подиша чист въздух.

Снегът отдавна беше се стопил и сега гората бе черна и влажна. Ала пъпките на клоните вече се издуваха. Всеки ден те ставаха все по-червеникави. Из влажната земя се показваха връхчета на минзухари, пробили като златни шила тъмната шума. Кукурякът и божурът токущо бяха изкарали нежните си стъбла. От засъхналата полуизгнила шума, смазана от снеговете като баница, започна да идва леко шумолене: насекомите се събуждаха и напущаха дупките си в земята.

Чернишка слушаше това шумолене, когато лежеше с натезжал корем, огряна от топлото слънце. Козината ѝ започваше да се скубе,

опашката ѝ изтъняваше, леност обхващаше тялото ѝ. Постоянно ѝ се спеше и постоянно беше гладна. Ушите ѝ щръкваха при всеки птичи глас, но тя не се помръдваше дори и тогава, когато птицата се обаждаше наблизко.

Последните дни на март се изнизаха еднообразно, прилични един на друг. Духаха западни и югозападни ветрове, по небето плуваха мътнобели и сиви, още зимни облаци. Светлината се промъкваше между тях, от небесните кладенци се спущаха на широки снопове слънчевите лъчи и огряваха баирите. Ту валеше топъл дъжд, ту отново се показваше слънцето. Из гората вече се виждаха зелени петна и се носеше пролетен мирис.

В един априлски следобед, когато в сладостната тишина се чуваше бръмченето на насекомите, а дърветата, разнежени от изпълнения с неа въздух, стояха притихнали, Чернишка чу непознати стъпки. Тя дремеше във от дупката, блажено обтегната под топлото слънце.

Повдигна глава и помири се въздуха. Между гъстите пръти на младата гора се мярна вълчица. Без да губи нито секунда, Чернишка се вмъкна под скалата. Вълчицата се спря и като хлопна с челюстите си, дойде до скалата. Завря глава в дупката и зъбите ѝ се оголиха. После започна да рови в тесния тунел, противният ѝ дъх достигаше до носа на Чернишка. Това продължи цял час. Чернишка пропъзля безшумно към другия изход, подаде глава навън и като се увери, че вълчицата е зад скалата, побягна към старите, познати места. Вървеше из затоплените гъсталаци по южния бряг на прохода, където благоухаеха теменуги, промъкваше проскубаното си тяло между младите златистозелени листа и тъжно поглеждаше назад. Сойки закрепяха над главата ѝ. Дроздове с цвъртене се вдигнаха над гората.

Тя видя отново развеселената пенлива река, чиито пролетни води зеленееха, червения покрив на кантона, бялата лента на шосето. Нейните родни места, от които бе отсъствала цял месец и половина, ѝ се харесаха много повече, отколкото тъмният и влажен дол. Беше забравила мъките си през зимата, Приходата и неговите кучета. Горите бяха спокойни, изпълнени с мирис на люляк, на коприва и на цъфнали треви. Из храстите пърполеха дребни птички, косовите изсвирваха мелодичните си трели, дроздовете крякаха гръмка, сякаш биеха кастанети, а кълвачите удряха гнилите стъбла тъй бързо, че отдалече се чуваха техните „тър-р-р“, с които веселяха другарките си.

Като знаеше, че лисугерът не ще закъсне да я намери, Чернишка легна в сечището, недалеч от скалите, където Приходата беше я затворил. Тя се усещаше неспокойна, обземаше я желание да се

търкаля. След час се запъти към скалите. Мина под тях и слезе из синкавите урви, търсейки ново леговище.

Урвите бяха открити, между гранитните камъни беше влажно и студено, макар че там можеха да се намерят доста удобни леговища. Чернишка ги отмина и се озова в големия дол, дето живееше майка ѝ. Като искаше да се увери, че старата лисица не се крие наблизко, тръгна из гъстата гора.

До носа ѝ достигна миризма на труп. В дъното на дола между дряновите храсти Чернишка откри трупа на майка си. Старата лисица беше умряла през зимата от болест или рана. Тялото ѝ бе изсъхнало, наоколо беше пръсната козина...

Чернишка се върна привечер и влезе в тясната и влажна дупка, където беше се родила.

Леговището на майка ѝ се състоеше от тунел, който се разширяваше навътре и достигаше една подземна скала. Там беше сухо, няколко корена висяха отгоре между рохкавата пръст. Още стояха остатъци от пера и козина, навличани от старата лисица.

Чернишка легна върху тях и след няколко часа роди четири лисичета.

Те бяха немощни същества, прилични на остроноси мишлета, които се губеха из гъстата козина на корема ѝ. Тя се отдаде цяла на своите рожби, държеше ги притиснати към гърдите си и докато те сучеха, затваряше блажено очите си.

През нощта лисугерът откри бърлогата. Чернишка повдигна глава и изфуча. Лисугерът разбра какво се е случило и се оттегли. Два часа по-късно той донесе един кос, още топъл и кървав. Остави го вътре и се върна да продължи лова. Чернишка не се докосна до мъртвата птичка. Четирите мишлета я изпълваха с такава всеотдайна нежност, че съвсем не ѝ беше до никаква храна.

През следното денонощие тя не се отдели от малките нито за минута. Все повече потъваше в своето майчинство, премряла от блаженото усещане на тая купчина слепи, мънички тела, които пълзяха между краката ѝ. Колкото и да беше влажно в бърлогата, лисичетата не усещаха никаква влага, защото Чернишка ги топлеше.

На втория ден тя се примъкна до изхода и там намери купчина храна, оставена от лисугера. Между дребните птички имаше няколко мишки и една полужива сойка. Сойката я гледаше със сивите си ужасени очи и Чернишка побърза да я удуши и да закуси с мършавото ѝ месо. Щом я изяде, тутакси се върна при слепите лисичета, които бяха се разпъзели да търсят топлото ѝ тяло.

Вън пролетта пълнеше горите с мирис на нови листа, реката постепенно отпаднаше сякаш в изнемога, водите ѝ се прибираха в коритото, клоните на върбите надвисваха над вировете, където играеха пъргавите мрени, търсейки места да хвърлят хайвера си. По шосето минаваха коли, каруци и камиони. Фокасинов отдавна беше тръгнал с лопатата да поправя пътя, виковете на хората, трясъкът на каруците и ревът на машините пълнеха целия проход, а Чернишка продължаваше да живее в тъмната бърлога. Само от време на време се измъкваше вън, тичаше към дъното на дола и лочеше вода.

Лисугерът довличаше най-редовно всякаква плячка и покорно я оставяше при входа на дупката. Чернишка не го пущаше вътре, защото се боеше да не изяде децата ѝ. Но когато те прогледнаха и започнаха да се изправят на тънките си крачета, баща им вече можеше да влиза вътре и през дъждовните дни да лежи при семейството си.

Лисичетата започнаха да играят отначало с опашката на майка си, която им доставяше най-забавната игра, като я размахваше насам-натам, а те я дебнеха и скачаха отгоре ѝ; после играта се пренесе помежду им. Очите им, които по-късно щяха да станат жълти, сега бяха сини, а ушите бяха израсли тъй големи, че ги правеха смешни. Те растяха по-бързо от всички други органи, стърчаха все повече над

широките им чела и постоянно ги сърбяха. Не по-малко смешни бяха и дългите им муцунки, силно заострени и изтънели.

От ден на ден ставаха все по-палави. Не ги сдържаше вече в тясната дупка и те се опитваха да надзърнат вън. Ала външният свят ги плашеше и колчем някое от тях подадеше глава от дупката, спираше се, мърдаше големите си уши, примигваше с мънистените си очи и не смееше да пристъпи по-нататък. Чернишка ги оставяше да ходят, където си щат из бърлогата, но когато се задържаха твърде дълго при изхода, ставаше да ги прибира, като вземаше най-непокорните с уста и ги отнасяше навътре.

Понякога се случваше наблизко да мине катерица или бялка. Чернишка усещаше присъствието на животното и цяла настръхваше. Слухът и сега беше неимоверно изострен.

На четвъртата седмица, когато лисичетата заякнаха, нищо не беше в състояние да ги задържи в бърлогата. Тогава баща им започна да носи живи птици и гризачи. Нарочно не ги доубиваше, а ги оставяше на лисичетата, които започваха жестока борба с безпомощната мишка или птица. Най-продължителните и весели игри ставаха с мишките. Чернишка и лисугерът заставаха между лисичетата. Освободената жертва се опитваше да избяга. Лисичетата я нападаха. Те скачаха отгоре ѝ с неуверени и неточни движения. Играта продължаваше, докато мишката умреше. Ако пък ѝ се удадеше да избяга от лапите на малките, бащата или майката я хващаше и отново я поставяше на арената. Чернишка показваше на лисичетата как трябва да скачат. Тя правеше дълъг и красив скок, без да смаже мишката с лапите си. Малките се мъчеха да ѝ подражават.

По горските поляни се появиха майските бръмбари и привлякоха вниманието на лисичетата. Майка им започна да ги извежда привечер, когато стадата се прибираха и козарските свирки не се чуваха. Тежките бръмбари се носеха ниско, разперили светложълтите си ризници. Лисичетата ги ловяха във въздуха и бързо ги изяждаха, защото бръмбарите бяха за тях необикновено лакомство. През това време Чернишка оставаше сама с лисичетата, понеже баща им отиваше на лов.

По-късно тя ги завеждаше към нивите, където трябваше да се обучат в истински лов на мишки. В една топла юнска нощ ги водеше по пътечката, по която някога сама беше ходила с братчетата си да се

учи на миши лов. Нивите бяха доста далеч и лисичето семейство вървеше предпазливо. Малките следваха Чернишка по петите. Наоколо се стрелна козодой, някаква птичка изпърпа уплашено с криле. Тъмната гора зашумя от вечерника.

Семейството достигна нивите, когато месечината ги обля със светлината си. Високата ръж изглеждаше сребриста, по нея минаваха сребърни ивици лунна светлина и над класовете светваха и угасваха фосфорните пламъчета на светулките. Тревите по синорите издаваха остра миризма и гъделичкаха нослетата на лисичетата.

Чернишка легна в тревата и започна да се ослушва. Някакво животно идваше насам.

Животното достигна края на нивата. Шумоленето престана. После шумът започна да се отдалечава.

Тогавя Чернишка се повдигна, направи висок скок и изчезна в сребърното море на нивата. Лисичетата видяха майка си да се бори с един пор, който пищеше и се мятеше насам-натам. Лисицата нападнаше ожесточено, малкото черно животинче хищно се стрелкаше към нея. Тя го удряше с лапите си, ала не смееше да го задържи между тях.

Появяването на лисичетата обърка поря. Той се опита да избяга. Чернишка използва неговия смут и го ухапа през гърба. Порът изцвърча, гъвкаво се извърна и я одраска по муцуната. Чернишка го пусна. Порът се повлече, направи няколко скока и още по-жално запищя. Той вече не се решаваше да обърне гръб, защото се боеше, че лисицата пак ще го ухапе, и като се сви, пригответи се да продаде скъпо живота си. Но Чернишка го остави. Неговата отвратителна миризма я отблъсна. Никога не би го нападнала, ако с нея не бяха лисичетата.

Тя отведе малките към другия край на нивата. Там семейството попадна на един таралеж. Той веднага се сви на кълбо и настръхна. Лисичетата избодоха лапичките си, а майка им напразно се опитваше да го хване за корема, където тялото му не бе защитено от бодли. Найсетне тя го остави, обаче малките получиха хубав урок и някои накуцваха.

Мишият лов едва започна и лисичетата се пръснаха из високата шумяща нива, когато една безшумна сянка връхлетя върху тях. Едно лисиче изврещя. Грамадна птица разпери широките си криле, удари с тях въздуха и се понесе полегато към гората. Чернишка се завтече подир птицата и видя как бухалът отнесе детето й...

Към края на месец юни лисугерът не можа да устои на изкушението да граби кокошките на Фокасинов. Миналата година беше изтребил пилетата на две квачки, които кантонерът бе насадил в ранна пролет. По-късно, през есента, когато усети заложения капан, той престана да се навърта около кантона, но сега вниманието му пак се насочи към домашните птици.

Главната причина за това бяха лисичетата. С всеки изминат ден техният апетит растеше, както растяха и самите те. Лисугерът им занасяше по-голямата част от лова, за него оставаше или малко, или нищо, тъй че самият той напоследък постоянно гладуваше. Ловът в края на този месец не беше успешен: зайците се криеха в избуялите ниви и в къдравите гъсталаци, миризмата им беше необикновено слаба, особено на зайкините майки, а зайчетата лежаха така крепко, че бе невъзможно да се открият из овесите и житата. Буйната растителност скриваше всичко, сутрин росата измиваше всяка следа и дори мишките мъчно се намираха. Обаче за кокошките на Фокасинов тия затрудняващи условия не съществуваха и лисугерът започна все по-често да се навърта край кантона.

Тая година дворът беше разоран. Овощната градина бе засята с люцерна, няколко лехи с домати се зеленееха край кладенеца. Из люцерната през деня ходеха разрошени и настръхнали квачки със своите пилета и гонеха кокошките и петела. От кантона често излизаше млада жена с бяла кърпа на главата. Тя копаеше с мотика из градината. Лисугерът я виждаше в ранно утро да ходи боса по пътеката с ведрото, в което носеше храна на свинята, виждаше я и привечер, седнала с Фокасинов пред кантона, където бяха сложени прясно рендосана маса и пейка. Кантонерът беше се оженил тая пролет и често пущаше грамофона да весели жена си.

Сградата бе варосана, стъклата светеха от чистота, край пътеката не се виждаха сметта и пепелта, които Фокасинов по-рано изхвърляше. Не се виждаше вече и мелезът. Жената го гонеше и Перко

бягаше от нея зад кантона, където имаше гъсти храсти, в чиято сянка той намираще прохлада и покой.

— Какво току го гониш? — питаше кантонерът, щом видеше жена си да тича подир кучето.

— Ами че нали изяде сиренето. Нима си забравил? — ядосваше се тя.

— Ей че си злопаметна! Изяло едно парче сирене, голяма работа! Нека и то да хапне човешка благина. Не бий животното, ти казвам, не ме струвай да те натупам!

— Я се опитай, да видим! — кипваше жената.

— Охо! — казваше весело Фокасинов и със силната си ръка пляскаше на шега здравия ѝ гръб.

Тя се сърдеше, мъчеше се да заплаче, а той се смееше.

Една вечер двамата отидоха в селото. Мелезът тръгна подире им, следвайки ги издалече, защото се боеше от жената. Тогава лисугерът удуши петела и го отнесе на лисичетата. От тоя ден нататък пилетата започнаха да изчезват едно след друго. Лисугерът се притаяваше в края на гъстото сечище, където буйно бяха израсли къпини, и чакаше някое глупаво ярче или кокошка да навлезе в къпините.

Гладният и гонен Перко не чуваше и не искаше да знае за нищо освен за комат хляб. Жената на Фокасинов почти не го хранеше, той се навърташе край шосето или с тъжни очи лежеше в храстите зад постройката. В течение на две седмици лисугерът отвлече десетина пилета, които много се харесаха на Чернишка и лисичетата.

Тогава Фокасинов отново започна да залага капана из двора. Той не го прикриваше добре, засипваше го само със сухи листа и с пръст, тъй че отдалече личеше малка купчина, която лисугерът лесно избягваше. В края на месеца кокошките съвсем намаляха, а една сутрин в капана се хвана кучето. Острите зъби на дъгите едва не строшиха крака на Перко. Фокасинов измъкна бедното животно, което огласяше цялата околност с квичене, скара се на жена си и като върза мелеза със синджира, нахрани го и отиде в зеленчуковата градина да търси Приходата.

По обед двамата влязоха в двора. Приходата се появи в работнически комбинезон от син док. Беше поотслабнал и обгорял от слънцето. Той огледа двора, разпита за това-онова и веднага се насочи към сечището.

— Може да е пор — рече той, като хвърли поглед към ниската гъста горичка. — Ако е пор, лесно ще го хванем. Той не отвлича кокошките далече. Но не ми се вярва. Не са такива местата.

Надникна в къпините и тутакси разбра каква е работата.

— Видиш ли перушината? — рече той тържествуващо. — Лисица е, веринката ѝ!

— И аз мисля, че е лисица — каза кантонерът. — Ама трябва да е голям дявол, не се хваща в капана. Не е като оная, черничката, дето я изтървах лани.

Приходата заклати глава, сви долната си устна загадъчно и като се почеса по врата, загрижено каза:

— Слушай, Панталей! Това е оная лисица... Аз я знам. Не съм я убил значи, макар че тогава я раних...

Той си даде голяма важност и добави:

— Ако беше друга лисица, пет пари нямаше да дам за твоите пилета. През лятото лисиците не ме интересуват. Но за тая лисица ще ти помогна. Донеси сега капана!

Фокасинов повлече ключата, която беше завързал с един тел.

— Дай ми един нож — рече Приходата. — И махни този тел, защо си го вързал!

Кантонерът се залови да отвърже тела, но Приходата взе капана от ръцете му.

— Донеси нож!

Фокасинов тръгна към сградата да изпълни поръчката. Приходата го спря.

— А бе имаш ли някаква риба?

— Риба ли? Защо ти е риба?

— Не питай! Ако имаш, донеси.

— Хамсийка имам малко...

— Ха така, донеси я!

— Какво мислиш да правиш с нея?

— Ти само гледай — рече Приходата, остави капана и навлезе в сечището.

Докато Фокасинов се върне, той откри едва забележимата пътечка, която лисугерът беше направил. По нея имаше много перушина. Оттук бяха влачени хванатите птици.

— Е, сега ще те наглася аз тебе! — измърмори Приходата и се върна в къпините.

Там пътеката свършваше, но между сплетените бодливи стъбла ясно личеше къде бе лежал и дебнал лисугерът.

Приходата избра място за капана и погледна към кантона. Фокасинов размахваше един ръждясал войнишки нож, а жена му, любопитна да узнае какво ще правят, носеше рибата в една талерка.

Приходата взе нож и започна да копае влажната земя. Той заповяда да му донесат един празен чувал. Жената тръгна да изпълни поръчката.

Щом издълба гнездо за капана, Приходата събра пръстта в чувала и го предаде на Фокасинов.

— Пръстта ще хвърлиш по-далече. Да не личи, че е копано — обясни той. — А сега давай капана.

След няколко минути ключата беше поставена в издълбаното в земята легло, разтворените ѝ дъги бяха умело замаскирани с трева и листа от къпините. Приходата хвърли наоколо няколко хамсии и наставнически каза:

— Да не ходи никой край това място.

— Аха, сега разбирам! — кимна с глава Фокасинов и се ухили. — Сега май че ще я пипнем, а?

Като истински авторитет, Приходата запази достойнството си и не отговори на този важен въпрос.

— Черпи една ракия, че да си ходя — рече той. — Имаш ли?

— Имам.

Жената на кантонера изнесе ракия и две чашки. Двамата пиха за по-скорошното хващане на лисицата и се разделиха.

— Утре сутринта ще дойда да видя какво е станало — каза Приходата. — Ти не ходи край капана, да не оставиш следи — добави той и закрачи по бялото шосе, върху което падаха късите сенки на гората.

21

Към пет часа следобед цялата западна страна на прохода потъна в сянка. Тя достигна шосето, покри кантона и продължи да пъпли отсреща, където още грееше жарко слънце. Кротка тишина изпълни сенчестия бряг, от доловете повя прохлада. Плясъкът на реката стана по-напевен, по бялата лента на шосето не дрънчеше нито една каруца, сякаш всичко се стаи да посрещне идващата юнска привечер.

Лисугерът лежеше близо до бърлогата, в урвата под скалите, където беше хладно и мухите не го безпокояха. Лукавите му очи се възряха отсреща, в слънчевата страна на прохода. Там пасеше стадо кози. Животните напредваха бавно, пръснати из ниската гора.

Дълго време лисугерът движи черните си уши. Беше време да тръгне на лов.

Напоследък започна да се отчуждава от своето семейство. Макар че все още продължаваше да носи по-голяма част от своя лов на лисичетата и да не си дояжда, сега отиваше при тях с неохота и не искаше да знае за игрите им.

Като полежа още няколко минути, отърси проскубаната си козина и тръгна към кантона.

Движеше се предпазливо, защото се боеше да не го забележи някоя сойка, избягваше откритите места и избираше най-зашумените пътечки. Така достигна буковата гора под сечището. Тук се спираше винаги и дълго слушаше, преди да се реши да слезе надолу.

Покривът на кантона се показваше между белите стъбла на буките. Отстрани се издигаше синкав дим — там някъде жената на Фокасинов приготвяваше вечерята — и димът се топеше сред зеленината на гората. Кучето не се чуваше, отникъде не идваше опасен шум.

Лисугерът се спусна по пътечката и навлезе в сечището. Там се спря учуден: наоколо се носеше миризма на риба. Неведнъж край реката, когато тя прииждаше, беше му се случвало да намери убита риба из плевака и тинята, но сега рибята миризма се усещаше далече

от реката. Той продължи да върви по пътечката и скоро откри няколко рибки. Хамсията бе много солена. Лисугерът се отказа да я яде. Неговата осторожност се усили. Миризмата започна да идва от всички страни.

В къпините откри още няколко рибки, които светеха като сребърни. Той легна по корем и започна да се промъква между бодливите стъбла, като се пазеше да не шуми и да не ги раздвижи. Изведнъж предният му крак докосна нещо студено и твърдо. В същия миг това нещо подскочи, сякаш избликна от самата земя, грабна крака му и го удари със сух трясък... Болката бе страшна, но лисугерът не издаде никакъв звук. Той се изгърби като котка и се опита да измъкне крака си. Това му причини нови, още по-страшни болки. Кракът бе пречупен от удара на силните дъги малко по-долу от коляното. Той висеше и черната му лапа започна да се облива е кръв. Шиповете по дъгите бяха пробили кожата и се впиваха като зъби.

Лисугерът изплези език, болката го накара да пъхти, хълбоците му се свиваха и разпущаха. От устата му потекоха лиги. Болката гореше крака му като нагорещено желязо.

Из двора се чуваше каканиженето на кокошките и тежкото пъшкане на свинята, облекчена от вечерната прохлада, дрънченето на съдовете, които жената миеше под стряхата. По шосето мина каруца и нечий глас високо поздрави. После профуча камион и вдигна облак прах.

Болката стана нетърпима. Лисугерът започна да се гъне. Кучето залая. Сигурно бе го усетило. Лисугерът се опитваше да повлече капана, но капанът се оказа твърде тежък, макар че не беше свързан с нищо. Тогава лисугерът прехапа хванатия си крак...

Кръвта оплиска желязото. Тя продължи да пръска нагоре по пътечката, където лисугерът избяга на три крака. Той не се решаваше да навлезе в гъсталаците, защото храстите и тревите закачаха раната. Тръгна по един горски път, после излезе край нивите. Сойките го забелязаха и закрепяха подире му. Най-сетне достигна една урва, вмъкна се между студените камъни и започна да ближе раната, за да спре кръвта...

На другата сутрин в двора на кантона влезе Приходата. Беше рано и Фокасинов още спеше.

Като подвикна и не получи отговор, Приходата се упъти към къпините. Видя затворения капан, наведе се и го издърпа. От заключените дъги висеше черно окървавено краче, измокрено от обилната роса...

Приходата го погледна с разширени от изненада очи, съкрушено въздъхна и като изпсува високо, направи неопределен жест с глава, в който личеше дълбоко учудване и непълно тържество. После помъкна капана и тръгна да събуди Фокасинов.

Няколко дни лисичетата не си дояждаха и от това измършавяха. Чернишка забрави своя другар. Сега върху нея паднаха всички грижи за изхранването на малките.

Водеше ги из непознати места и ги оставяше да се отдалечават от нея през време на лова. Денем те лежаха разделени едно от друго в ниската гора край бърлогата. Всяко си бе избрало леговище и всяко от тях се готвеше за самостоятелен живот. Те почти не играеха помежду си и често пъти се давеха над хванатия лов. Чернишка продължаваше да ги учи да дебнат и да скачат, но с всеки изминат ден правеше това повече за свое удоволствие, отколкото за да им покаже един хубав скок. Понякога изяждаше хванатата мишка, дори я отнасяше настрана, да не я измъкнат от устата ѝ. Нейните майчински инстинкти постепенно угасваха.

Една седмица след изчезването на лисугера тя пое стария си нощен път към селцата и махаличките. Жътвата настъпваше и в равнината между жълтото море на посевите се откриха първите стърнища, бодливи като четки. Нощем в тях излизаха мишки да събират ечемичните зърна, щурците стържеха своите нескончаеми концерти. Зайците напущаха посевите и се оттегляха в избуялите кукурузи. Чернишка се пристрасти към заешкия лов. По това време от годината младите зайчета излизаха из стърнищата и там Чернишка ги дебнеше и хващаше. Тя изяждаше хванатия лов и занасяше на лисичетата останките само когато се нахранеше хубавичко или пък когато ѝ се случеше да хване и друг лов. Сутрин лисичетата я посрещаха радостно, душеха муцуната ѝ, сякаш искаха да разберат какво е яла през нощта. Чернишка не ги отблъскваше, но все пак ги избягваше и търсеше спокойствие. В жълтите ѝ очи започна да се появява равнодушие, в погледа ѝ не трептеше вече майчинската загриженост.

Само през дъждовните дни, когато гръмотевиците раздираха небесата и техният грохот и тътен изпълваше всяка гънка на прохода, а

буйният летен дъжд плющеше по листата и се изливаше над горите в шибащи струи, цялото семейство се събираше под сушината на скалите и тогава като че отново помежду им се възвръщаше предишната привързаност. Долу буйно прииждаше реката и ревеше, от всеки дол се спущаше мътно поточе. По върховете на баирите се появяваше мъгла. Щом дъждът престанеше, плъзваха охлювите и мишките, чиито дупки бяха наводнени. Тогава цялото семейство се пръскаше из гората да се нахрани до насита, а Чернишка бързаше към реката, която влачеше трупове на домашни животни и на удавени птици.

В една такава дъждовна нощ тя намери лисугера край реката. Беше измършавял и погрознял, приличаше на проскубано и изкаляно куче. Раната на крака му бе зарасла, но той не можеше вече да хваща лов и се хранеше само с насекоми и с мърша. Надеждата да открие някаква храна го бе довела насам.

Чернишка погледна в тъжните му очи и отмина нагоре по брега. Лисугерът я последва и когато тя хвана в корените на една върша едър съсел, той се опита да ѝ го отнеме. Чернишка изфуча, грабна съсела в уста и побягна. После продължи нощния си път към големия завой при моста.

Самата тя беше доста мършава, усещаше постоянен глад и съвсем престана да носи храна на малките. Тяхното присъствие я дразнеше и всеки ден нейната неприязненост ставаше все по-голяма. Тя гонеше децата си из гората, не ги пущаше близо до себе си, дори не им позволяваше да отиват към скалите. Тъкмо сега из гората се намираще най-много храна. Идваше август и дивите плодове зрееха, скакалците се срещаха на всяка крачка, мишките се ловяха най-лесно. Лисичетата биха могли да се хранят, без да отнемат нейната храна, но Чернишка бе обхваната от животински егоизъм. Тя вече не допускаше лисичетата при себе си дори в студените дъждовни дни.

През първата половина на месец август съвсем забрави своите деца. Денем горещината ставаше нетърпима, скалите се напичаха, от горите се издигаше гъста миризма на спарена зеленина, но в дълбокия сенчест дол беше хладно. Сутрин Чернишка се прибираще в дола, лягаше под една скала, облепена със зелени мъхове, и като просваше ситото си уморено тяло, блажено дремеше. Понякога, изпълнена с доволство, играеше с опашката си, да се развлече. Козината ѝ престана

да пада. Новият косъм вече израстваше, все така калносив, а червените ѝ вежди ставаха по-ярки. Тя наедря и започна да тлъстее.

Трите лисичета се бояха от майка си и се гонеха помежду си. Всяко си избираше местност, в която щеше да живее, и свое ловно поле. Чернишка ги бе прогонила далече от родните места.

Една вечер тя срещна в нивите най-голямото и го гони до самия кантон. Там в двора седеше Фокасинов и пееше под рядката лунна светлина. Перко усети шума в гората и залая. Чернишка остави лисичето и се върна. Горите спяха. Над тях трептяха едрите августовски звезди. Чернишка излезе в нивите. Стърницата бяха още топли, щурците вземаха своите скрибучения.

Оттук се виждаше голяма част от прохода. Над мрачните върхове и дремещите гори се лееше лунна светлина. Далечни и сякаш непознати изглеждаха местата, в които тя бе прекарала една година от своя живот, изпълнен с толкова мъки и неволи. Тук ѝ бе съдено да живее кой знае докога, може би не твърде дълго, докато Приходата успееше да я убие.

Чернишка погледна към равнината, дето блещукаха светлинките на селцата. Тя се упъти към тях със своя тих, безшумен и гъвкав ход.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.